

Printed by H. Kamba. (1904.)

MĒKA MA ATUME.

MĀLYULĪTWE KIKAMBA.

MŌLETWE NA MUTAMBO LONDONO

KWA

BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY,

MWAKA WA VWANA WAITU,

1904.

MĒKA MA ATUME.

Kilungu tja kwandza.

- 1 NGEWA ya kwandza, Tēovilo, ninōlile ōnze,
- 2 Yetsu wāmbie kwika na kutsomesya, mu-
- 3 vaka ula muṣeṇa wōtsiwe yulu, āmina kwamu-
- 4 lila kwa Tjuu muṣeu atume, ala wanuvie : ala
- wayonitsye ē sāyu, kuṇamaa kwāke kwaṣela,
- na mōvano mēngi, atjoneka nimo matuku
- myongw'ēna na kunēna maundu m'ōtsumbi wa
- 5 Mulungu. Na akikala vamwe namo, āmāmu-
- lila, matikatanitsye na Yelutsalēme, indi kwe-
- telela mbaṣa y'ēṣe, ila mwēwie nākwa (ātsy'ōu) ;
- 6 undu Yoane ēkia mandzi, indi inwi mukēkiwa
- Tjuu muṣeu, kuuma indino matuku matavitite
- mēngi.
- 7 Tiwo ala makomanite, māmukūlya, matja-
- tsya : Vwana, ivinda-yu nukūkililya ingi
- 8 Itsaēle utsumbi? Āmēa : Tiwo wēṇu ku-
- maṇa mavinda kana tsyaṣi, ila Iṣe watwie
- 9 n'ōnene wāke mwēne, indi mukanengwe viṇa,
- Tjuu muṣeu akimutūla, na mukatwika ngutsi
- tsyākwa Yelutsalēme na Yutaia wonṣe na
- 10 Tsamalia na muvaka kitulu tja-nzi. Na anē-
- n'ōu—atsu makitsitsya—ōkilywa yulu, n'ētu

- 10 yamwotsa mēsoni kwō. Na makiṣwa makiñe-
lela yulu ituni, nāke akiṣi,—na tsitsya : andu
ēli matjungama kwō, mēvwikite ngua ndzau,
11 namo mātṣya: Aume na Kalilaia, mūnga-
māta, mukitsitsya ituni? Yetsu uu, ula
wōtswa kwēṇu yulu ituni, akauka, t'ōndu
12 mwamwona, akiṣi ituni. Tiwo mātṣyoka
Yelutsalēme, makiṣēa kīmani, kitawa, tja
mauta', kila kī vakuvi na Yelutsalēme, mwendo
wa tsavato.
- 13 Na mālika, mālitsilila numba yulu, vala
mātindaa, Vetelo na Yoane na Yakovo na
Andelea, Vilivo na Toma, Valatolomaio na
Mataio, Yakovo wa Alavaio na Tsimono Tse-
14 lote na Yuta wa Yakovo. Atsu ōnze māi
makikala makivoya Mulungu na ngoo imwe
vamwe na aka na Malia, ina Yetsu, na anaina
māke.
- 15 Na matuku aa Vetelo ōkila kati wa ānaise,
ātsya (mōmbanite vamwe andu ta yana na
16 myongw'eli): Aume, ānātsa, kwai tjaṣini,
mwolo uvike, ula Tjuu muṣeu kwa kaṇwa wa
Taviti wamunēnee Yuta, ula wamatongoitsye,
17 ala makwatie Yetsu ; undu wai atalitwe naitu
18 na anengwe uṣukumi uu. Utsu āuwa mūnda
n'ētuvu y'ōṣuku, na ākulumana, ātembuka kati
19 na maa māke ōnze mētika. Na kwakomanwa
kw'ōnze, ala mātuie Yelutsalēme, ona mūnda
uya kwitwa kiṣyomo tjō Akeletama, niwo
20 mūnda wa nzakame. Undu vōlētwe walakani
wa mbaṣi: Utui wāke ukatwike yandzo na
vaticatue mundu vau, na, Wia wāke akōtse
21 ungi. Kw'ōndu uu ni tjaṣini umwe wa andu,
ala matambukite naitu matuku ōnze, ala

- 22 Vwana Yetsu walikile na wauma kwitu, kuuma yikia ya mandzi ya Yoane movaka ula muṣeṇa wōtsiwe kwitu,—umwe wa atsu atwike ngutsi
 23 y'ōtsyukji wāke vāmwe naitu. Na māunga-myā ēli: Yotsēve, wētawa Valatsava, ula
 24 watwiwe tsyitwa ingi Yutsito, na Matia. Na makivoya Mulungu mātsya: Wę Vwana, mu-maṇa ngoo tsya ōnze, wonye umwe w'ātsu
 25 ēli, ul'ōnuvie, akōtse vandu v'ōṣukumi uu n'ōtume, vala Yuta waumalile, kuṣi va-
 26 ndu vāke mwēne. Māmēkitsya mbuu; mbuu tsyaṣa Matia; nāke ēkiwa kw'ātume ikumi n'ōmwe.

Kilungu tja kēli.

- 1 Na wavika muṣeṇa wa Vendekote, ōnze
 2 māi makolanite na ngoo imwe. Na kwauka imwe kiūmo, tjumite ituni, ta tja kivungji, kivungite, na tjautsutsya numba yonze, vala
 3 mēkalite. Na tsyōneka nimo nime, ikiṇaliki-lywa ta tsya mwakji na tsyēkalila kula mundu
 4 wō; na māutsua ōnze Tjuu muṣeu na māndza kunēna na nime ingi, t'ōndu Tjuu wamanenge kunēna.
 5 Na māi makikala Yelutsalēme Ayuti, andu makiite Mulungu, ma kula mbai, tsi iṣeo wa
 6 kitutu. Na ula watsya wauka, nguṣu yakomana na mātelema, undu kula mundu ēwa,
 7 makinēna kiṣyomo tjāke. Mātwwika-nda na māmaka, matjatsya: Andu atsu ōnze, mēku-
 8 nēna, ti Akalilaia? Naitu tiwāta: kula mundu kiṣyomo kjiu¹ tjēne, tatsyaiwe natjo?
 9 Avalatia na Ametia na Elami na ala tikwikala Metsovotamia, Yutaia na Karatokia, Vondo

- 10 na Atsia, Vilikia na Vambilia, Aikivito na
 ngaliko tsya Livia, ula wa Kilene, na Aloma
 11 aeni, Ayuti na avikili mō, Akeleta na Alavu,
 nitikwiwa, makinēna na nime tsitu maundu
 12 manene ma Mulungu. Mātwika-nda ōnze
 na mātśānitsywa, makiana: Undu-un nāta?
 13 Indi angi makitsea mātśya: Mautsuite mu-
 vinyo.
- 14 Indi Vetelo ōkila n'āla ikumi n'ōmwe,
 ātūlya watsya wāke na āmēa: Aume Ayuti
 nēṇu inw'onze, mutuie Yelutsalēme, undu un
 ukamanike kwēṇu na iṣikitsyai ndeto tsyākwa.
- 15 Undu atsu matitōnēte, t'ōndu mukwatsya:
 16 undu niwo tsaa katatu wa muṣeṇa; indi nikwo
 17 kula kuvēnētwe kwa munavi Yoele: Na
 kukatwika matuku ma muminukilyo—nuku-
 nēna Mulungu—ngamitululila nama yonze tja
 Tjuu tjākwa, na ivitsi tsyēṇu na ēetu mēṇu
 makāṣa maundu na ānake mēṇu makōna mōna,
- 18 na atumia mēṇu makaōta ndōto, na atumwa
 mākwa aume na aka ngamatululila tja Tjuu
 19 tjākwa matuku atsu, na makāṣa maundu. Na
 nganenge tsyama kitutuni yulu na mōvano kū-
 nzi iṣeo: nṣakame na mwakji na itwi tsya
 20 tsyukji; tsyua ikālyuka kivindu na mwei
 ukālyuka nṣakame, muṣeṇa munene wa Vwana,
 21 ula mutana, ndunāmba kūka. Na kukatwika,
 kula mundu, akitia tsyitwa ya Vwana, akō-
 koka!
- 22 Aume ma Itsaēle, iṣikitsyai ndeto itsu.
 Yetsu Munatsalēte, mundu, wōnitsywe ni
 Mulungu kwēṇu kwa maviṇa na tsyama na
 mōvano, ala Mulungu wēkjie kwāke kati
 23 wēṇu, t'ōndu mwitsi ēne, utsu, waumitsywe

- kwa ndzama, itwĩtwe ni Mulungu na kwa kumaṇa kwāke mbē, inwi mwamwambie muke- lanyoni kwa ndzaa ya atamaṇi na mwamūaa,
- 24 utsu Mulungu āmutsyutja, akitung'ōtsungu wa kikwu; undu kutiatoneka, nāke akwatwe
- 25 nitjo. Undu Taviti nukumunēnea: Nonaa Vwana mbē wākwa kula matuku ōnze; undu
- 26 ē kũ kwaume kwākwa, ndikaṣingisaṅge. Kw'ō- ndu uu ngoo yākwa yatsalika na wime wākwa watsilila; indi na ṇama yākwa ikakoma na
- 27 mutalisyo. Undu ndukatia ṣāyu wākwa aimu- ni na ndukamuletja muṣeu wāku, ōne wou.
- 28 Nuambonya ndzia tsya ṣāyu, ukambutsutsya utanu uṣyuni kwāku.
- 29 Aume, ānātsa, ningutsomoa kunēna nēṇu ṇa: ona muumāndu Taviti akwite na aṣikwa na mbia yāke nikwoĩ kwitu muvaka muṣeṇa
- 30 uu. Indi akiswa āi munavi na akimaṇa, kana Mulungu āmukilile muma: akamwikalilya kitumbi tjāke mundu wa kitsyao tja kinuṇu
- 31 tjāke, akitsitsya mbē, ānēnea utsyukji wa Kilitsito, kana ndātiwa aimuni na ṇama yāke
- 32 ndiaona wou. Utsu Yetsu Mulungu āmutsyu- kitsye, naitu isy'onze ti ngutsi tsy'ōnd'uu.
- 33 Nāke ātūlywa kwoko kwaume kwa Mulungu na ānengwe ni Iṣe mbaṣa ya Tjuu muṣeu,
- 34 ātulula uu, ula mukwona na kwiwa. Undu Taviti ndālitsa ituni, indi nāke mwēne nukwa- tsya: Vwana āmwia Vwana wākwa: Ikala-
- 35 nzi kwoko kwaume kwākwa, muvaka niye
- 36 amaiṣa māku kililo tja mau māku. N'ou ṇumba yonze ya Itsaele imane niwo: Mulungu āmwikite Yetsu uu, inwi mwamwambie, Vwa-
- 37 na na Kilitsito. Indi mēwa, mākwatwa ngoo,

- māmwia Vetelo na atume al'āngi: Tikēkāta,
 38 aume, ānātsa? Indi Vetelo āmēa: Alyu-
 lai ngoo, na kula mundu wēnu ēkiwe mandzi
 kwa tsyitwa ya Yetsu Kilitsito kwa yekea
 ya mawase mēnu, na mukanengwe inenge ya
 39 Tjuu muṣeu. Undu mbaṣa niyo yēnu na ya
 tsyana tsyēnu na ya ōnze, ala mē kwatsa, ōnze,
 40 ala ukamēta Vwana Mulungu waitu. Ne na
 ndeto ingi tsīngi ānenge ukutsi na āmakā-
 nya, atjatsya: Yokolei mbaini ino ya kilalu.
 41 Ala mētikila ndeto yāke, mēkiwa mandzi na
 mōngelwa muṣeṇa uu andu ta ngili itatu.
 42 Na māi makitindia kitsomo tja atume na
 43 ūtsani, utulo wa mukae na mboya. Indi
 kula mundu ākwatwa ni vwia; na tsyama
 44 tsīngi na mōvano mēkika n'atume. Indi ōnze
 ala maikiite, māi na ngoo imwe na itsamu
 45 tsya mundu tsyai tsya ōnze; na makitā mali
 na miiyo yoo na makiāa ōnze, t'ōndu mundu
 46 wai na vata. Na kula muṣeṇa makitinda
 numba nzeu na ngoo imwe, makitula mukae
 numba na numba, māya kandu, makitana
 47 ngoo, matē mitiko, makimutāia Mulungu na
 matjailwa n'andu ōnze. Indi Vwana ōngela
 kwō, ala mōkoka, muṣeṇa na muṣeṇa.

Kilungu tja katatu.

- 1 Indi Vetelo na Yoane māmbatia numba
 2 nzeu tsaa kenda, tsaa wa mboya, na mundu
 uswite kuuma ivu y'ēña, āetwe; māmwikalilya-
 nzi kula muṣeṇa mwomoni wa numba nzeu,
 wētawa ula mutseo, avoye maṣembo kw'āla
 3 malika numba nzeu. Ūtsu āmōna Vetelo

- na Yoane, makimanza kulika numba nzeu,
 4 āmavoya mašembo. Indi Vetelo āmutsi-
 tsya vamwe na Yoane, ātsya: Ututsitsye!
 5 Nāke āmanielelā, atjatsya: akanengwe kindu
 6 nimo. Indi Vetelo ātsya: Veša na šāvu
 ndinawo, indi kila ninatjo, ningukunenge:
 kwa tsyitwa ya Yetsu Kilitsito Munatsalēte,
 7 tambuka! Na āmukwata kwoko kwaume,
 āmulungalya. Imwe nai tsyāke na maleŋu
 8 mākita viŋa, na akitulila āungama na ātambu-
 ka na ālika vamwe namo numba nzeu, akita-
 mbuka na akitulilānga na akitāia Mulungu.
 9 Na andu ōnze māmwona akitambuka na aki-
 10 tāia Mulungu, māmumana: ni utsu, ula
 wēkalaa mwomoni mutseo wa numba nzeu,
 akivoya mašembo; na māutsua vvia na
 11 mumako kw'ol'ōndu, ukitie. Na akikwata
 Vetelo na Yoane, andu ōnze mēkalatite
 mōmbana kwō mutsengoni, wētawa wa Tso-
 12 lomo, na mātelema. Indi Vetelo ōna, āmēa
 andu: Aume ma Itsāēle, mwimakia-ki undu-
 uu? kana mwitutsyaitsya-ki, te iŋyi na viŋa
 witu kana n'ōseu witu ēne tikite, utsu
 13 atambuke? Mulungu wa Avalama na wa
 Itsāka na wa Yakovo, Mulungu wa aise maitu
 āmutanavya mutumwa wāke Yetsu, ula inwi
 mwamuumitsye na mwamulēa kwa Vilato, ula
 14 watwie undu wa kumuletja; indi inwi mwa-
 mulēile ula muŋeu na muwo, na mwāvoya,
 15 mušaitsywe mūāni; indi mwāmuaa mutongoi
 wa šāyu, ula Mulungu wamutsyukitsye akwu-
 16 ni; naitu ti ngutsi tsy'ōnd'uu. Na kwa
 mwikio wa tsyitwa yāke,—tsyitwa yāke ya-
 muunenge viŋa utsu, ula mukumwona na

- kumumana, na mwikio, ula kwake, wamutungia
 17 malenu make mavoo kati wenu inwonze. Na
 indino, anatsa, nitsi, kana mwekjie undu uu
 18 kw'otamana, ta anene menu; indi Mulungu
 avitj'ou, ul'ondū watavanitye mbē kwa kanwa
 wa anavi onze, kana Kilitsito wake akanamaa.
 19 Kw'ondū uu ililai na alyulai ngoo, mawase
 menu matitiwe, kenda mauke matuku m'olau-
 20 kji usyuni wa Vwana, na atume Kilitsito
 21 Yetsu, ula mutsovētsywe; nake ndē ngalali
 kwotswa ni itu movaka matuku makauke ma
 kuvikitsya tsyonze, Mulungu wanenie kuuma
 22 tene kwa kanwa wa anavi make aseu. Motse
 atsyā: Vwana Mulungu akamwamukitsya mu-
 navi kwa anaise menu, takwa; utsu muka-
 23 mwisikitsyei, il'okamutavya tsyonze; indi ku-
 katwika, kula mundu, utesikitsya munavi uu,
 24 otsywe anduni make. Indi na anavi onze
 kuuma Tsamuele na ala ma myaka, yavikilite,
 onze, ala manenie, matavanya na matuku aa.
 25 Inwi mwi ana ma anavi na ma mwikianio,
 Mulungu watwie n'aise maitu, akimwia Ava-
 lama: Na kwa kitsyao tjaku mbai tsyonze
 26 tsya-nzi ikasimwa. Mulungu akimutsyutja
 mutumwa wake Yetsu, amutuma kwenu kwa-
 ndza, akamwasime kwa kumwalyulila kula
 mundu kwa mosuku menu.

Kilungu tja kana.

- 1 Indi makinena n'andu, mametsia akoani na
 2 valotsi wa namba nzeu na Atsatukaio, matsi-
 kitwe, undu matsomesya andu na kutavanya
 3 kwa Yetsu utsyukji wa akwu. Na mamakwata

- na mēkia tjumbani, kutje; undu kwatuka.
 4 Indi ēngi, ala mēwa ndeto, mālika kwikīa;
 na mutalo wa andu watwika ta ngili itano.
 5 Indi kwatwika muṣeṅ'ōngi anene mō na atu-
 6 mia na ōli mākomana Yelutsalēme, na Ana,
 mukoani munene, na Kaiava na Yoane na
 Aleketsandelo na kula andu ma mbai ya
 7 mukoani munene; na māmaungamya kati,
 mākulya: Kwa viṇa mwau kana kwa tsyitwa
 8 yau munēkjie uu? Tiwo Vetelo, ūtsuīte
 Tjuu muṣeu, āmēa: Anene ma andu na
 9 atumia, tikīṣwa tikitsililwa umunzi kw'ōndu
 utseo, tinēkjie mundu mwondzu, utsu ōkolētwe
 10 kwau: kukomanwe kwēṇu in'w'onze na kwa
 andu ōnze ma Itsaēle, kana kwa tsyitwa ya
 Yetsu Kilitsito Munatsalēte, in'wi mwamwa-
 mbie, Mulungu wamutsyutja akwuni—kw'ōtsu
 mundu uu nūngamite kati wēṇu ē muvou.
 11 Utsu niyo ivia; il'ēlekētwe-iṣeka n'in'wi, ākji,
 12 ila yatwika ivia y'ōviā; na kutingwa wokoli
 kw'ōngi, undu na kutingwa tsyitwa ingi iṣeo
 wa kitutu, andu manengētwe, ila tiokoke niyo.
 13 Indi makitsitsya ukumbau wa Vetelo na
 Yoane, na māmana, kana mē andu, matatso-
 mēte, na ni ma mana, māmaka; māmana,
 14 kana māi vamwe na Yetsu. Na matjona ula
 mundu, uvoitsywe, ūngji vamwe namo, matiai
 15 na ndeto ya kutsungia. Indi māmula, mau-
 male-ndza ndzamani, mānēnanya ndzama,
 16 matjatsya: Tikēkāta na andu atsu? Uvano
 wa-nā nunēkikjie nimo, undu uu numanikite
 kwa ōnze, ala mātuie Yelutsalēme, na tititona
 17 kukalalya. Indi utikatinie kukomanwa andu-
 ni, tikamatelemye, matikanēne ingi kwa

- 18 tsyitwa ii na mundu wonze. Na māmēta na
māmāmūlila, maeke vvu kunēna kana kutso-
19 mešya kwa tsyitwa ya Yetsu. Indi Vetelo na
Yoane makitsungia, māmēa: Kana ni kala-
kala mbē wa Mulungu kumwişikitsya inwi,
20 kutē Mulungu, vinditsyai: undu tititsomoa
21 kutanēna, ila tōnie na kwiwa. Namo māmā-
telemya, māmāletja kw'ōndu wa andu, makilēa
kwona undu wa kumakuna; undu ōnze mā-
22 mutāia Mulungu kw'ōndu, wikikite. Undu
mundu, wikitwe uvano uu wa kuvotsya, wai
23 na myaka kuvituka myongw'ēna. Māšatsywa,
māši kw'āndu mō na māmataavya, ila akoani
24 anene na atumia mamatavitsye. Namo mēwa,
mātūlya watsya na ngoo imwe kwa Mulungu
na mātsya: Vwana, ula watsovitsye itu na-
25 nzi n'ōkanga na tsyonze, tsi vau nzini; ula
wanēnie kwa Tjuu muṣeu na kaŋwa w'ēṣe
waitu Taviti, mutumwa wāku: Amaṣa mē-
kulondza-ki n'āndu mēkutwa kila kitāilite,
26 kwaki? Matsumbi ma-nzi mōneka na āmuli
mākomana, mamūkilile Vwana na Kilitsito
27 wāke. Undu makomanite nowo mutsiyi uu,
matjukilila mutumwa wāku Yetsu, ula wamu-
vakjie, Elote na Vondio Vilato vamwe na
28 amaṣa na mbai tsya Itsaele, mēke, ila kwoko
kwāku na ndzama yāku yatwite mbē, tsyikike.
29 Na indino, Vwana, utsitsye matelemya mō,
n'ōkamanenge atumwa māku, manēne ndeto
30 yāku n'ōkumbau wonze, ukitambautja kwoko
kwa kuvotsya, na mōvano na tsyama tsyikike
kwa tsyitwa ya mutumwa wāku muṣeu
31 Yetsu. Na māmīna kuvoya, vandu, vala
mōmbanite, vātetema, na māutsua ōnze

Tjuu muṣeu na mănēna ndeto ya Mulungu n'ókumbau.

- 32 Indi nguṣu y'āla maīkīite, māi ngoo imwe ra ṣāyu umwe; na vatiai mundu, wētaa kindu tja mali yāke ni kindu tjāke
- 33 mwēne, indi tsonze tsyai tsya andu ōnze. Na atume mănenge ukutsi w'ōtsyukji wa Vwana Yetsu na viṇa munene; na tei munene wai
- 34 namo ōnze. Na kutiai ndja kwō; undu ōnze ala ēne myunda kana ṁumba māitā, māete
- 35 maṣoa ma itsamu, ila matēe na mēkia-nzi mauni ma atume; na kula mundu āāiwa,
- 36 t'ōndu wai na vata. Na Yotsēve, wētawa ni atume Valanava (undu uu wa-ṣyomwa niwo: mwana wa mukjiakitsyo) Mulevi, kwa kutsya-
- 37 wa Mukivilo, ātā mūnda, wai nāke, ēte ila ilovia na ēkia mauni ma atume.

Kilungu tja katano.

- 1 Indi mundu mūme umwe, tsyitwa yāke Ana-
- 2 nia na Tsavila mukāke, ātā mūnda wāke, ēviṣia kilungu tja ṣoa wawo; na mukāke āi akimaṇa,
- 3 na āete kilungu, ēkia mauni ma atume. Indi Vetelo ātsya: Anania, kwaki Tsatana nuutsu-itsye ngoo yāku, ukakenge Tjnu muṣeu na
- 4 kwiviṣia tja ṣoa wa mūnda? Kutiai kwāku kwikala nawo, ukīṣwa unai nawo, na watēwa, wai viṇani kwāku? Ni tjau nunēkiye ngōni kwaku, kwik'ou? Ndunēkenga andu, indi
- 5 Mulungu. Indi Anania akiwa ndeto itsu, akivaluka, ātila ngoo. Na ōnze makīwa,
- 6 mākwatwa ni vwia munene. Indi ānake mōkila, māmukunikilya na māmuumalya,

- 7 māmūṣika. Na matsaa atatu māvita, mukāke, ul’ōtēnāmba kumaṇa, ul’ōndu utwi-
 8 kjie, ālika. Indi Vetelo āmwia: Undavye, nimunaumitsye mūnda kwa ṣoa una n’ōna?
 9 Na ātsya: Ii, kwa ṣoa uu. Indi Vetelo āmwia: Ni tjau, munaikianiye, kwelya Tjuu tja Mulungu? Tsitsya, mau m’āndu, mamu-
 10 ṣikjie mūmāku, mē vau mwomoni, makakukwa ndza. Nāke imwe āvaluka mauni kwāke na ātila ngoo. Indi ānake mālika, māmwona: ē mukwu, na māmukwa-ndza, māmūṣika kwa
 11 mūmāke. N’ōvai wonṣe wakwatwa ni vwia munene na ōnṣe, ala mēwa maundu atsu.
 12 Indi kwēkika mōvano na tsyama tsingi kwa ndzaa tsya atume anduni; na māi ōnṣe na
 13 ngoo imwe mutsengoni wa Tsolomo, indi angi ōnṣe nongo umwe watata kuvotana namo, indi
 14 andu māmataia muno. Indi al’āndu, maikiite Vwana, māingiva, nguṣu tsya aume n’āka,
 15 ona ndziani māumalya awau na māmama-mililya itandani na mawāni, kenda Vetelo, atjuka tjuu tjake kīkie amwe mō mūnini.
 16 Indi kwakomana na nguṣu tsy’āndu ma mitsyi, ila yai kū utē wa Yelutsalēme, makikwa awau n’āla maṇamaite mbevo ndzunu, namo ōnṣe māvoa.
 17 Indi mukoani munene ōkila na andu ōnṣe māke, nimo m’ōtani wa Atsatukaio, māutsua
 18 kiwiu, na mākwata atume na māmēkia tjumba-
 19 ni tja ngaṣu. Indi mulaika wa Vwana n’ōtuku āvingua myomo ya tjumba, āmaumalya, ātsya:
 20 Ṣini na mwāungama, mukamatavye andu ōnṣe numba nzeu ndeto tsyonṣe tsya ṣāyu uu.
 21 Indi mēwa, mālika numba nzeu, kioko kukitja

- na mātsoṃeṣya. Indi mukoani munene āuka
 na andu māke, māmēta ndzama na utumia
 wonḡe wa āna ma Itsaēle; na mātuma tjumbani,
 22 maetwe. Indi aṣukumi māvika, matiamōna
 23 tjumbani, indi mātṣyoka, mātavanya, matja-
 tsya: Nitonie tjumba kivinge netsa na aii
 maungji myomoni; indi tāvingua, titinōna
 24 mundu nḡmba. Indi valotsi wa nḡmba nḡeu
 na akoani anene mēwa ndeto itsu, mātṣanitsywa
 ni maundu atsu, makililikana: undu uu uka-
 25 twikāta? Indi āuka mundu, āmatavya:
 Tsitsya, al'andu munēkiye tjumbani, mē vau
 nḡmba nḡeu maungji na mēkutsomeṣya andu.
 26 Tiwo valotsi āṣi na aṣukumi, amaete, ti na
 viṇa; undu mākia andu, matikēkwe mavia;
 27 na māmaete, māmaungamya kati wa ndzama.
 28 Na mukoani munene āmakūlya, atjatsya:
 Kwamula nitimwamulile, mutikatsomeṣye kwa
 tsyitwa ii, na tsitsya, muutsuītye Yelutsa-
 lēme kitsomo tjēṇu na mukumanza kwete
 29 nḡakame ya mundu uu, kula ti. Indi Vetelo
 ātsungia na atume, mātṣya: Kutii ngalali ni
 30 kumwiṣikitsya Mulungu, kutē andu. Mulungu
 w'āiṣe maitu nuamutsyukitsye Yetsu, ula inwi
 31 mwamūaie, mukimwamba mutini. Utsu
 Mulungu āmutūlya kwoko kwaume kwāke
 mutongoi na mwokoli, akanenge Itsaēle mwa-
 32 lyulo wa ngoo na yekea ya mawaṣe. Naitu ti
 ngutsi tsya ndeto itsu na Tjuu, ula muṣeu,
 Mulungu umanengēte, ala mēkumwiṣikitsya.
 33 Namo mēwa, mākwatwa ni ndzika, māmanza
 34 kumōaa. Indi mundu umwe ōkila ndzamani,
 Muvalitsaio, tsyitwa yāke Kamaliēle, mutso-
 meṣi wa mwamulo, utaitwe ni andu ōnḡe,

- 35 āmula, andu maumalywe undu utiti, n'āmēa :
 Aume ma Itsaēle, mwitsitsyei andu atsu,
 36 ul'ōndu mukwenda kwika. Undu matuku aa
 matinavika, Teuta ōkila, atjatsya : niñe munda
 munene! Māmuvikila andu ta māna ana;
 ōawa na ōnze, ala mamwikīite, māvaṣukanywa
 37 na māṣela. Itina wāke ōkila Yuta Mukali-
 laia matuku ma kutala, na ōkililya andu ēngi,
 matongoitsywe niwé; n'ōya ōa na ōnze, ala
 38 mamwikīite, māvaṣukanywa. Na indino ningu-
 mutavya: ekanai na andu atsu, mukamaṣatsyei.
 Undu kukiṣwa ndzama ii kana wia uu nukuuma
 39 anduni, nōkwanangika; indi ukīṣwa nukuuma
 Mulunguni, mutitsomoa kwananga; mutikō-
 40 neke mutjukita na Mulungu. Indi māmwi-
 sikitsya na māmēta atume, māmavūla na
 māmāmulila, matikanēne kwa tsyitwa ya
 41 Yetsu na māmaletja. Tiwo māumala ndza-
 mani makitana ngoo, undu maṣyanie kukunwa
 42 kw'ōndu w'ēla tsyitwa; na matiaeka makitso-
 meṣya kula muṣeṇa nūmba nṣeu na nūmba na
 nūmba na makitavanya uvoo mutseo wa
 Kilitsito Yetsu.

Kilungu tja sandatu.

- 1 Indi matuku aa, avikili makiingiva, kwatwika
 mununungilyo wa Aelene undu wa Aevelaio,
 undu aka ndiwa mō māvitwa kwa kuṣimiwa
 2 tjakuya kwa kula muṣeṇa. Indi ala ikumi na
 ēli māmēta nguṣu ya avikili, mātsya: Kuti-
 ailite, iṣyi tieke ndeto ya Mulungu, tiṣukume
 3 tjakuyani. Nuvai indi kati wēṇu, ānātsa,
 andu mwondza, mē na nguma ndzeo, mautsuite

- Tjuu na wui, ala tikamaiye undu wa vata uu.
- 4 Indi isyi tikatinda mboya n'ōṣukumi wa
 5 ndeto. Na ndeto tsyāila nguṣu yonze, na
 mānuva Tsevano, mundu ūtsuīte mwikio na
 Tjuu muṣeu, na Vilivo na Volokolo na Nika-
 nola na Timono na Valamena na Nikolao,
 6 muvikili wa Ayuti, Mwandiohia. Māmau-
 ngamya atsu tūtsyani wa atume na māvoya
 7 Mulungu, māmēkia mōko. Na ndeto ya
 Mulungu yakomanwa, na mutalo wa avikili kū
 Yelutsalēme waingiva muno. Na nguṣu nene
 ya akoani yētikila mwikio.
- 8 Indi Tsevano, ūtsuite tei na viṇa, ēka tsyama
 9 na mōvano manene anduni. Indi mōkila amwe
 ma tsinakoke, wētawa wa Liveletino na wa
 Kilene na wa Aleketsandelia na ula wa
 Kilikia na Atsia, makitetanya na Tsevano,
 10 na matiatona kutungia wui na Tjuu, kila
 11 wanēnie. Tiwo mōkilya andu, matjatsya:
 Nitinēwie akinēnea ndeto tsy'ōniendu Motse
 12 na Mulungu. Mātinanya andu na atumia na
 ōli; na māmukungia, māmukwata na māmwete
 13 ndzamani; na māungamya ngutsi tsy'ōvungu,
 matjatsya: Mundu uu ndēkunoa, akinēnea
 ndeto nzuku vandu vā vageu na mwamulo.
 14 Undu tinēwie akinēna: Yetsu Munatsalēte uu
 akatula vandu vā na akālyula tsyisio, tine-
 15 ngētwe ni Motse. Na māmunielela ōnze, ala
 mēkalite ndzamani, mēṣia: uṣyu wāke ni
 t'oṣyu wa mulaika.

Kilungu tja mwondza.

- 1 Indi mukoani munene ātsya : Maundu atsu
- 2 nimo aa ? Nāke ēa : Aume, ānātsa na mātsa,
iṣikitsyei. Mulungu w'ōtana ōnekjie ni iṣe wa-
itu Avalama, akiṣwa āi Metsoivotamia, ndana-
- 3 vika kwikala Alāna, na āmwia : Umala nzi
- 4 yāku na mbai yāku na ṣi nzi, ngakwonya. Tiwo
āumaluka nzi ya Akalataia, ēkala Alāna. Na
iṣe wāke ākwa, āmuṣamya nzi ii, ila indino mu-
- 5 kutua ; na ndāmunenge wāi kū, nongo vandu
v'ōnai umwe ; na āmwāsia, akamunenge nzi
ii, atwike mwēne-yo wē na kitsyao tjāke itina
- 6 wāke, akiṣwa ndāi na kāna. Indi Mulungu
ātsy'ōu : Kitsyao tjāku kikēkala nzi ngeni na
makakika ngombo na makakika nai myaka
- 7 māna ana. Na andu, ala makamaṣukuma, nga-
matsilila,—Mulungu ēa—na maundu atsu mā-
ṣela, makaumala na makanzukuma vandu vā.
- 8 N'āmunenge mwikiano wa waike ; n'ōu ātsyaa
Itsāka n'āmwaika muṣeṇa wa ṇaṇa, na Itsāka
ātsyaa Yakovo, na Yakovo ātsyaa aumāndu
- 9 ikumi na ēli. Na aumāndu mēwia ndzika
Yotsēve na māmūtā, āṣi Aikivito ; na Mulungu
- 10 āi nāke na āmwokolela mōṇamai māke ōnze
n'āmunenge tei na kimaṇi mbē wa Valao,
tsumbi wa Aikivito ; nāke āmwiya mwamuli
- 11 wa Aikivito na ṇumba yāke yonze. Indi ndzaa
yauka nzi yonze ya Aikivito na Kanaana na
vata mwingi, na aṣe maitu matiaona kandu.
- 12 Indi Yakovo ēwa : itsyo tsiy vau Aikivito, na
- 13 ātuma aṣe maitu ya kwandza. Na ya kēli
Yotsēve āmaṇika ni ānaṣe māke na mbai ya
- 14 Yotsēve yamaṇika ni Valao. Indi Yotsēve

ātuma, āmwita Yakovo, iše wāke na mbai yāke
 15 yonze, andu myongo mwondza na atano. Na
 Yakovo āṣēa Aikivito; na ākwa mwēne na
 16 aiše maitu, na māetwe Tsikēme na māṣikwa
 mbīani, ila Avalama wauwie kwa āna ma Emolo
 17 Tsikēme na ṣoa wa veṣa. Indi tjaṣi tja
 mbaṣa, Mulungu wamwaṣiye Avalama, kikiṣe-
 ngelela, andu māingiva na mākomanwa Aiki-
 18 vito, movaka ōkila tsumbi ungi kū Aikivito,
 19 ul'ōtamumaṇa Yotsēve. Utsu ākenga mbai
 yaitu na ākindilila aiše maitu, mētje iṣeka
 20 twana tutsanga twō, tutikēkale ṣāyu. Matuku
 aa Motse ātsyawa na āmwaila Mulungu; āewa
 21 myei itatu numba y'ēṣe: indi ēkw'ēṣeka,
 mwitu wa Valao āmutwaa na āmwea ta mwana
 22 wāke mwēne. Na Motse ātsomeṣywa kimaṇi
 tjonze tja Aikivito, indi āi na viṇa kwa ndeto
 23 tsyāke na mawia māke. Na āvitja myaka
 yāke myongw'ēna, kwalika ngōni kwāke
 24 kutsitsya ānaiše māke, āna ma Itsaele. Na
 atjona umwe akiṇamatsywa, āmutsētsea, āmu-
 kulanilya, ula waṇamaie, akimūaa Mwaiki-
 25 vito. Indi ātsya: ānaiše makamaṇa, Mulu-
 ngu nukumanenge wokoli kwa mōko māke,
 26 namo matiamana. Na muṣeṇ'ōngi ōneka
 kwō, makitetanya, na āmaumbanya kw'ōvoo,
 atjatsya: Andu, mwi ānaiše, mukwikana nai
 27 niki? Indi ul'ōkumwika nai mutui wāke,
 āmutindika, atjatsya: Nuu, ul'ōnakwiye mwa-
 28 muli na ndzili yaitu? Ndumanza kumbuaa,
 29 t'ōndu unamūaie io ula Mwaikivito? Indi
 Motse ākia kwa ndeto ii n'ātwika mutua-
 30 nzi ya Mitiana, vala watsyaie āna ēli. Na
 myaka myongw'ēna yavita, mulaika ōneka

- niwē uṣeini wa kīma tja Tsinaī mwakjini
 31 w'ēkuṣu, yakanīte. Indi Motse ōna, āmakia
 woni. Indi akisengelela, atsitsye, kwatwika
 32 watsya wa Vwana: Niīne Mulungu w'āiṣe
 māku, Mulungu wa Avalama na wa Itsāka
 na wa Yakovo. Indi Motse ātelema na ndā-
 33 tata kukunikila. Indi Vwana āmwia: Umya
 tsyatu tsya mau māku, undu vandu, vala
 34 ūngamīte, ni-nzi nzeu. Nonēte uṣamai wa
 andu mākwa kū Aikivito na nēya kiio tjō
 na naṣēa kumōkola. Na indino uka, ningu-
 35 kutuma Aikivito. Utsu Motse, ula māmū-
 lēile, matjatsya: Nuū, ul'ōnakwiye mwa-
 muli na ndzili yaitu? utsu Mulungu āmu-
 tuma mwamuli na mukomboli kwa ndzaa
 36 ya mulaika, wōnekjie niwē ikuṣuni. Utsu
 āmaumalya, ēka tsyama na mōvano kū Aiki-
 vito n'ōkangani mutune na uṣeini myaka
 37 myongw'ēna. Uu niwē ula Motse, wāmata-
 vitsye āna ma Itsāēle: Mulungu akamwa-
 mukitsya munavi kwa ānaiṣe mēnu, tākwa.
 38 Uu niwē, ula wāi uvaini kū uṣeini vamwe
 na mulaika, wanēnie nāke kīmani tja Tsinaī,
 na aiṣe maitu; ula wanengjiwe nzimo, tsi na
 39 sāyu, atunenge iṣyi; ula aiṣe maitu matiendaa
 kumwiṣikitsya, indi māmūtindika na māttsyoka
 40 ngōni kwō Aikivito, māmwia Alono: Utu-
 tsovetsye milungu, ila ikatutongoitsya; undu
 Motse uu, ula watuumalilye nzi ya Aiki-
 41 vito, tityitsi, kila tjamukwatie. Na mātsovyā
 ndzau matuku aya na māete maṣembo kwa
 tsanamu na mātānia ngoo maundu ma mō-
 42 ko mō. Indi Mulungu ālyuka na āmaletja,
 maṣukume nguṣu ya kitutu, t'ōndu wōlētwe

- walakani wa anavi: Nimwandetee indi namu
 tsya kuşindza na maşembo myaka myo-
 43 ngw'ēna uşeini, numba ya Itsaele? Na mwa-
 kwite yema ya Moloko na ndata ya mulungu
 Lomova, matsanamu, ala mwēkjie, mumētsuve.
 Nākwa ngamuşamya kundu, kuvitite Vavēle.
 44 Yema y'ōkutsi kwāi kū kwa aişe maitu uşe-
 ini, t'ōndu ula wanēnie na Motse, wāmulile
 45 kutsovywa kwa ngelekanyo, ila wōnie; itsu aişe
 maitu mānengwe na mālītja vamwe na Yotsua
 kivalo tj'āmaiša, ala Mulungu wāmалungilye
 mbē wa aişe maitu, muvaka mavika matuku
 46 ma Taviti, ula wōnie tei uşyuni wa Mulungu
 na āvoya, aone vandu va numba ya Mulungu
 47 wa Yakovo. Indi Tsolomo āmwakia numba.
 48 Indi ula wi yulu muno, ndētua numba, itso-
 vētywe ni mōko, t'ōndu munavi ukwatsya:
 49 Kitutu ni kitumbi tjākwa na-nzi ni kililo tja
 mau mākwa. Mukambakia numba myau?
 — nukunēna Vwana — kana vandu vē-va va
 50 kuşumua niīne? Ti kwoko kwākwa, kwatsovi-
 51 tsye tsyonze? Mwi na ngjingo mbetu na
 mutiaikītwe ngōni na matuni, inwi mukumu-
 niendea Tjuu muşeu kula matuku ōnze, ta aişe
 52 mēnu nēnu. Munavi wi-va, aişe mēnu matā-
 mulundja? Na māmōaa, ala matavitsye mbē
 uvoo wa tjaşi tja mukalakala, ula inwi mwa-
 53 twika aumbuli na ōāni māke. Niīwi, ala
 mwētikilile mwamulo kwa mwiao wa alaika,
 54 na mutiaika. Indi makiwa ndeto itsu mā-
 kwatwa ni ndzika ngōni tsyō na māmukeke-
 55 tanitsya mayo. Indi nāke, ūtsuite Tjuu
 muşeu, ānielela kitutu, ōna utana wa Mulungu
 56 na Yetsu ūngji kwaume kwa Mulungu, na

ātsya: Tsitsya, ningwona kitutu kivingue
 na Mwana wa mundu ūngji kwaume kwa
 57 Mulungu. Indi māia na watsya munene,
 mākunika matu mō na māmūkilila na ngoo
 58 imwe, na māmwitja ndza wa mutsyi, māmwitja
 mavia. Na ngutsi māiya-nzi ngua tsyō mauni
 59 ma mwanake umwe, wētawa Tsaulo, na mā-
 mwitja mavia Tsevano, akivoya Mulungu
 n'ākinēna: Vwana, Yetsu, otsa tjuu tjākwa.
 60 Indi ātulya-ndu, āia na watsya munene:
 Vwana, ndukamatalile waṣe uu! Na ānēn'ou,
 ākoma.

Kilungu tja nana.

- 1 Indi Tsaulo āilwa ni kūawa kwāke. Indi kwa-
 twika muṣeṇa uu mulundjo munene kw'ōvai
 wa Yelutsalēme; na māvaṣukana ivalo tsya
- 2 Yutaia na Tsamalia ōnṣe, eka atume. Indi
 andu, māi na mwiki, māmūṣika Tsevano na
- 3 māmuiia muno. Indi Tsaulo ānanga uvai,
 akilika nūmba na nūmba, ātwaa aume n'āka
- 4 na āmaumya, mēkiwe tjumbani. N'āla mava-
 sukanite, māṣi kwonze, makitavanya uvoo
- 5 mutseo wa ndeto. Indi Vilivo āṣēa mutsyi wa
- 6 Tsamalia na āmatavya Kilitsito. Indi nguṣu
 tsyakwata ila inenētwe ni Vilivo na ngoo imwe,
 makimwiwa na kwona mōvano, ala wēkjie.
- 7 Undu ēngi, ala māi na mbevo ndzunu, māuma-
 lilywa nitsyo, makiia na watsya munene, na
 ēngi, māi na ikekji na manuṣite, māvotsywa.
- 8 Indi kwatwika utanu munene kū mutsyi uya.
- 9 Indi mutsyi kwēkala mundu, tsyitwa yāke
 Tsimono, akioa na akikenga andu ma Tsama-

- 10 lia atjatsya: niwē undu unene. Ōnze, na
 anene na atiti māmwişikitsya, matjatsya:
 Utsu ni viṇa wa Mulungu, ukwitawa Mu-
 11 nene. Indi māmwişikitsya, undu wamake-
 12 ngjie matuku mengi na mawoi māke. Indi
 vala māmwikia Vilivo, ula watavanya uvoo
 mutseo w'ōtsumbi wa Mulungu na wa tsyitwa
 ya Yetsu Kilitsito, mēkiwa mandzi aume n'āka.
 13 Indi Tsimono mwēne ālika kwikia na ēkiwa ma-
 ndzi, āi akitinda na Vilivo. Na akitsitsya mō-
 vano na maviṇa manene, ala mēkikjie, āmaka.
 14 Indi ala atume, māi vau Yelutsalēme, mēwa,
 kana Tsamalia wētikilile ndeto ya Mulungu,
 15 mātuma kwō Vetelo na Yoane. Namo māṣēa
 16 na māmavoia, manengwe Tjuu muṣeu. Undu
 ndanāmba kumuvalukila nongo umwe; mēki-
 wa mandzi kwa tsyitwa ya Vwana Yetsu tu.
 17 Tiwo māmmailila mōko, mānengwe Tjuu muṣeu.
 18 Indi Tsimono ōna, kana kwa kwilila mōko
 kwa atume kunengwe Tjuu muṣeu, āmaetee
 19 iluvia, atjatsya: Nengei nākwa viṇa uu: ngi-
 mwikia mundu mōko, nōkunengwe Tjuu
 20 muṣeu. Indi Vetelo āmwia: Veṣa wāku ukōe
 vamwe nāku, undu ukwatsya, kukita inenge
 21 ya Mulungu kwa iluvia. Ndwi na vandu
 kana undu na ndeto ii; undu ngoo yāku
 22 ti ndungalu uṣyuni wa Mulungu. Alyula
 ngoo indi kw'ōṣuku uu wāku na umuvoye
 Vwana, akēṣwe nāke akakwekea kitwio tja
 23 ngoo yāku. Undu ningwona ukīṣwa ukikala
 pongoni y'ōtsungu na mbinguni tsy'ōtakala-
 24 kala. Indi Tsimono ātsungia, āmwia: Mu-
 mboiei Vwana, ul'ōndu utikambitsie, ula munē-
 25 nie. Namo mānenge ukutsi na kunēna ndeto

- ya Vwana, mātsyoka Yelutsalēme na mātavananya uvoo mutseo ndua tsingi tsya Atsamalia.
- 26 Indi mulaika wa Vwana āmwia Vilivo, atjatsya: Ukila, ukwate ndzia ya mutjamano wa tsyua w'ēseo, ndzia, ikuṣēa kuuma Yelutsalēme kuṣi Katsa, ila yi yoka. Na ōkila āṣi, na tsitsya, mundu Mwaitiovo, ndewa, munene wa Kandake, tsumbi muka wa Aitiovo, ula wikiitwe yulu wa mali yāke yonze, utsu
- 28 āuka, ētsuve Mulungu kū Yelutsalēme, indi āi akitsyoka na akīkala ngalini yāke na akitsoma munavi Yetsaia. Indi Tjuu āmwia Vilivo: Sengelela na ambatianya na ngali
- 30 ii. Indi Vilivo akitsemba na kū, āmwiwa, akitsoma Yetsaia munavi, na ātsya: Nua-
- 31 maṇa, il'ōkutsoma? Indi ātsya: Namaṇa va, vatē mundu ukundzomesya? na āmuvoya
- 32 Vilivo, alitse na kwikala vamwe nake. Indi kilungu tja mwolo, kila watsoma, tjaī kī: Ta niondu, ātwawa maṣindzoni, na t'ēlunga niku-kililya mutili wa mavwia, uu nāke ndāṣamya
- 33 kaṇwa wāke. Kw'ōtja utsili wāke waumalywa. Nuu akōlela mbai yāke? Undu ṣāyu wāke
- 34 nukuumalywa-nzi. Indi ila ndewa yatsungia Vilivo, yātsya: Ningukuvoya, ul'ōkunēnewa ndeto itsu tsya munavi, nuu? Niwé mwēne
- 35 kana ni mundu ungi? Indi Vilivo āṣamya kaṇwa wake na āndza kuuma mwolo uu, āmutavya uvoo mutseo wa Yetsu. Na māṣi na ndzia, māvika, vala vāi mandzi, na ndewa yātsya: Tsitsya, mandzi ti aa! Ni tjau, ki-
- 37 kundzyia, ndikēkiwe mandzi? Indi Vilivo āmwia: Ukiikīa na ngoo yonze, utēkuvatwa. Nāke ātsungia: Ningwikīa, kana Yetsu Kili-

- 38 tsito ni Mwana wa Mulungu. Na āmula, ngali yungame, na māṣēa ōnze ēli mandzini na Vilivo na ila ndewa, nāke āmwikia mandzi.
- 39 Indi mālitsilila mandzini, Tjuu tja Vwana āmutwaa Vilivo, na ndewa ndāmbila kumwona,
- 40 āṣi ndzia yāke, akitāna ngoo. Indi Vilivo ōneka Aṣōto na āṣi na ātavanya uvoo mutseo mitsyi yonze, movaka āvika Kaitsalia.

Kilungu tja kenda.

- 1 Indi Tsaulo akiṣungwandja, akitelemya n'ātjuaa avikili ma Vwana, āṣi kwa mu-
- 2 koani munene na āmanza kwāke tsyeti tsysa kuṣi Tamatsako kwa matsinakoke, kenda, atjona andu ma kitsomo kī, aume n'āka,
- 3 amōve na kwete Yelutsalēme. Indi akiṣi, kwatwika āṣengelela Tamatsako, na imwe
- 4 tjēni tja kitutuni tjamumulikila; na āvalukanzi, ēwa watsya, ukimwia: Tsaulo, Tsaulo,
- 5 nukundungilya - ki? Indi ātsya: Ni-wō, Vwana? Nāke ātsya: Niñe Yetsu, ul'ōku-
- 6 mulundja. Indi ukila, ulike mutsyi, n'ō-
- 7 kitavwa, ul'ōkwika. Indi aume, ala māendanya nāke, māungama, makilitye makiwa
- 8 watsya, indi matiaona mundu. Indi Tsaulo ōkila-nzi, na mēṣo māke mātسالutja, ndōna kindu. Indi māmukwata mōko, māmulitja
- 9 Tamatsako; na ēkala matuku atatu, ndōna na ndāya na ndāñwa.
- 10 Indi kwai muvikili umwe kū Tamatsako, tsyitwa yāke Anania, na Vwana āmwia ndotoni: Anania. Nāke ātsya: Ni-nō, Vwana.

- 11 Indi Vwana āmwia : Ukila, si na ndzia,
yitawa ndungalu, na manza mundu, tsyitwa
yāke Tsaulo Mutalatso, kū numba ya Yuta ;
- 12 undu, tsitsya, nukuvoya, n'āona mundu ndo-
toni, tsyitwa yāke Anania, akilika na akimwi-
- 13 lila mōko, ētse kwona ingi. Indi Anania
ātsungia : Vwana, ninēwie uvoo wa mundu
utsu kwa ēngi, nunēkjie nai muno aṣeu māku
- 14 kū Yelutsalēme ; na vā ē na viṇa, ānengwe ni
akoani anene, kwova ōnṣe ala mēkwita tsyitwa
- 15 yāku. Indi Vwana āmwia : Si, undu utsu
niwē mwiyo wākwa munuve, akwe tsyitwa
yākwa kw'āndu na matsumbi na āna ma
- 16 Itsaēle ; undu ngamwonya, maundu mau
- 17 akanamaa kw'ōndu wa tsyitwa yākwa. Indi
Anania āsi na ālika numba na āmwilila mōko,
ātsya : Tsaulo, mwanātsa, Vwana nundumie,
Yetsu, ul'ōnōnekjie niwē ndziani, il'ōnētsile,
ukētse kwona ingi na ukautsue Tjuu muṣeu.
- 18 Na imwe kwavaluka mēṣoni kwāke, ta ma-
- 19 kwau, na ētsa kwona ; na ōkila, ēkiwa mandzi
na ōtsa kandu, ākita viṇa. Indi nāke ēkala
- 20 matuku amwe kwa avikili Tamatsako. Na
ātavanya Yetsu matsinakokeni, kana utsu
- 21 niwē Mwana wa Mulungu. Indi ōnṣe, ala
mēwa, mātwwika-nda na mātsya : Mundu ti
uu, ula wānangaa, ala mēkwita tsyitwa ii,
kū Yelutsalēme, na āuka kū, amatwae ōve kwa
- 22 akoani anene ? Indi Tsaulo ānēna na viṇa
kuvituka na āmaṣatya Ayuti, ala mātuio
Tamatsako, atjonya, kana uu ni Kilitsito.
- 23 Indi matuku matiti māvita, Ayuti mānēna
- 24 ndzama, kumūaa. Indi ndzama yō yamanika
ni Tsaulo. Indi māiṣa mivā muṣeṣa n'ōtuku,

- 25 mamūae. Indi avikili māke māmwoṣa utuku,
māmuṣēṣya ukitoni na ngavu.
- 26 Indi āvika Yelutsalēme, ātata kuvotana na
avikili; na ōnze māmukia, undu matiaikia,
27 kana ni muvikili. Indi Valanava, akimutē-
ṣetsya, āmwete kwa atume na āmatavya:
undu wamwonie Vwana ndziani, na kana
ānēna nāke, na undu Tamatsako ānēna nā
28 kwa tsyitwa ya Yetsu. Na āi namo akilika
29 na atjumala Yelutsalēme, akitavanya nā kwa
tsyitwa ya Vwana. Na ānēna na ātetanya na
30 Aelene; indi atsu māmanṣa kumūaa. Indi
ānaiṣe māmana, māmutowaa Kaitsalia na mā-
mutuma Talatso.
- 31 N'ōvai wonze wai n'ōvoo Yutaia na Kalilaia
na Tsamalia, ukiaka na ukitambuka kwa
vwa wa Vwana na waneneva kwa kitsētseo
tja Tjuu muṣeu.
- 32 Indi kwatwika Vetelo akivita kū kwonze,
33 āvika kwa aṣeu, ala mātuie Lita. Indi ōna
vau mundu umwe, tsyitwa yāke Ainēa, uma-
mīte kitandani myaka nana; undu āi na yā-
34 vwa. Na Vetelo āmwia: Ainēa, Yetsu Kili-
tsito nukukuvotsya; ukila, ukaialanilya! Na
35 imwe ōkila. Na māmwona ōnze, ala mātuie
Lita na Tsalono, ala mamwalyukile Vwana.
- 36 Indi Yove kwai muvikili muka, tsyitwa yāke
Taveita, (ula waṣyomētwe, ētawa Toloka) utsu
autsuite mawia matseo na maṣembo, ala
37 wanengae. Indi kwatwika matuku aa, āwaa
na ākwa. Māmuṣambya na māmwikia numba
38 yulu. Ukīṣwa Lita ni vakuvi na Yove,
na avikili mēwa, kana Vetelo ē kū, mām-
utumia andu ēli, makimwita: Ndukēkalange

- 39 kūka kwitu. Indi Vetelo ōkila, āši namo. Avika, māmwtwaa nūmba yulu, na māmwits'a aka ndiwa ōnze, makiia na makimwonya malinda na ngua, ila Toloka wātsovitsye,
- 40 akikala namo. Indi Vetelo āumalya ōnze na ātulya-ndu, āvoya Mulungu na ālyukila kjimba, ātsya: Taveita, ukila! Nāke ātsalutja mēšo māke na ōna Vetelo, ēkala-nzi.
- 41 Indi nāke āmunenge kwoko, āmulungalya, indi āmēta ašeu n'āka ndiwa, āmaonya: ē
- 42 šāyu. Indi kwakomanwa Yove kwonze na
- 43 ēngi māmwikia Vwana. Indi kwatwika, nāke ēkala matuku mēngi Yove kwa mundu umwe Tsimono, mutsovyā ndawa.

Kilungu tj'ēkumi

- 1 Indi kwai mundu kū Kaitsalia, tsyitwa yāke Kolonēlio, munene wa kituu tja matsi-
- 2 kali, kītawa Kitalia, wai na mwiki na ukiite Mulungu na nūmba yāke yonze, akiumya mašembo mēngi kwa andu n'āktivoya Mulungu
- 3 kula matuku ōnze. Utsu ōna ndotoni nia—ta tsaa kenda wa mušēna—mulaika wa Mulungu,
- 4 akilika kwāke na akimwia: Kolonēlio. Nāke āmutsitsya, ākwatwa ni vwia, ātsya: Ni tjau, Vwana? Indi āmwia: Mboya tsyāku na mašembo māku malitsite yulu, malilikanywe mbē
- 5 wa Mulungu. Na indino tuma andu Yove, maete mundu Tsimono, ul'ōkwitwa tsyitwa ingi
- 6 Vetelo. Utsu nukwikala kwa mundu umwe Tsimono, mutsovyā ndawa, ula wi na nūmba
- 7 utē w'ōkanga. Indi mulaika ula wanēna nāke, āši, ēta ēli ma andu māke na mutsikali

- 8 umwe, wai na mwiki, w'āla māmuşukuma na
 āmatavya maundu ōnze, āmatuma, maşi Yove.
- 9 Indi muşen'ōngi atsu makishi tjalo na makise-
 ngelela mutsyi, Vetelo ālitsa numba yulu,
- 10 kuvoya tsaa şandatu. Indi ākwatwa ni ndzaa
 na ēndaa kuya; indi makiswa makitsovyā
- 11 kandu, kwamukwata kuḥaa ngoo na ōna
 kitutu kī kivingue, na ndzele ikişēa ta ngua
- 12 nene, ikişētsywa-nzi na mişia yāyo ina. Ndze-
 leni kwai namu tşyonze tşya-nzi, tşyi na
 mau ana na ila ikunoloka, na nuni tşy'ētuni.
- 13 Na watsya wamwitsia: Ukila, Vetelo, niela,
 14 uye! Indi Vetelo ātsya: Ekai, Vwana,
- 15 undu ndiaya kila kivuku na kitsunu. Na
 watsya wamwitsia ya kēli ingi: Kila Mu-
- 16 lungu uşeuviye, ndukakite kivuku. Indi
 undu uu watwika katatu, na imwe ndzele
- 17 yōkilywa kitutuni. Indi Vetelo akiswa ndā-
 tona kumaṇa, undu wa woni, ula wōna, ni
 tjau?—tsitsya, andu, ala matumitwe ni Kolo-
 nēlio, māmina kwona numba ya Tsimono na
- 18 māungama muviani na mēta, mākūlanya, kana
 Tsimono, ul'ōkwitwa tşyitwa ingi Vetelo, nu-
- 19 kwikala vā. Indi Vetelo akivinditsya undu
 wa woni, Tjuu ātsya: Tsitsya: andu atatu mē
- 20 vā, makikumanza. Indi wōkila, şēa na şi
 namo na ndukatsanitsywe ni kindu. Undu
- 21 niḥe ninamatumie. Indi Vetelo aşēa kw'al'-
 āndu, ātsya: Tsitsya, nī-nō, ula mukumanza.
- 22 N'undu wa tjau, mwauka kū? Namo mā-
 tşya: Kolonēlio, munene wa matsikali, mu-
 ndu mukalakala na ukiite Mulungu, utaiitwe
 ni mbai yonze ya Ayuti, ātavwa ni mulaika
 muşeu, kukwita, ūke numba kwāke na kwiwa

- 23 ndeto kwāku. Na āmēta, malike, āmaivia.
Indi muṣeṇ'ōngi ōkila, āši namo na amwe ma
- 24 ānaise ma Yove māendanya nāke. Indi mu-
ṣeṇ'ōngi mālika Kaitsalia. Indi Kolonēlio
āi akimētelela, ēta mbai yāke na aṇaṇae ala
- 25 anene māke. Indi kwatwika, Vetelo akilika,
Kolonēlio āmuṣaua, āvaluka mauni, āmwitsuva.
- 26 Indi Vetelo āmūkilya, atjatsya: Ukila, naṇe
27 mwēne ni mundu. Na atjāia nāke, ālika na
28 ōna: makomanite ēngi na āmēa: Nimwitsi,
kana mundu Muyuti nukuvatwa kuvotana na
mbai ingi kana kuyitsia; nākwa Mulungu
nunambonitsye, ndikēte mundu movuku kana
- 29 mutsunu. Kw'ōndu uu nongo ndinēitetea
kūka, vala nītītwe. Indino ningumukū-
- 30 lyā: munambitiā-ki? Na Kolonēlio ēa: Mu-
ṣeṇa uu ni wa kana, tsaa uu ninai nūmba,
tsaa kenda, ngivoya Mulungu; na tsitsya,
mundu ānaungama mbē wākwa, wivwikite
- 31 ngua nditsuku na ānātsya: Kolonēlio, mboya
yāku yitikitwe na maṣembo māku mālilika-
- 32 nywa mbē wa Mulungu. Tuma Yove, uka-
mwite Tsimono, ul'ōkwitwa tsyitwa ingi Ve-
telo; utsu nukwikala nūmba ya Tsimono,
- 33 mutsovyā ndawa, utē w'ōkanga. Tiwo ivi-
nda-'yu ninatuma kwāku, nāku nunēkjie netsa,
utjuka. Na indino isy'onze nitumbanite mbē
wa Mulungu, tiwe tsyonze, ila wāmulitwe ni
- 34 Vwana. Indi Vetelo āṣanya kaṇwa, ātsya:
Nowo ningumaṇa, Mulungu ndēkutsitsya usyu
- 35 wa mundu; indi kula mundu wa mbai yonze,
umukiite n'ākika ukalakala, nuitikilitwe niwē.
- 36 Amatuma kwa āna ma Itsaele ndeto, akita-
vanya uvoo mutseo w'ōvoo kwa Yetsu Kilitsito.

- 37 Utsu niwé Vwana wa ōnze. Nimwitsi ndeto, ila yakomanwa Yutaia wonze, itjandza kú Kalilaia itina wa yikia ya mandzi, Yoane
- 38 aitavanitsye: Yetsu Munatsalēte, t'ōndu Mulungu amuvakjie Tjuu muṣeu na viṇa; ula wavitaa kú na kú, akika netsa na akivo-tsyā ōnze, ala makwatitwe ni Tsatana; undu
- 39 Mulungu wai náke. Naitu ti ngutsi tsya maundu ōnze, ala wēkjie nzi ya Yutaia na Yelutsalēme. Na māmūaa, makimwamba mu-
- 40 tini. Utsu Mulungu amutsyutja muṣeṇa wa
- 41 katatu, n'āmunenge kwoneka—ti andu ōnze, indi ngutsi, ila tsyanuvitwe mbē ni Mulungu, iṣyi, ala taiye na kuṇwa vamwe náke, āmina
- 42 kutsyuka akwuni. Na ātwamulila kutavanya andu na kunenge ukutsi, kana uu niwé unu-vitwe ni Mulungu ndzili y'āmē sāyu n'ākwu.
- 43 Utsu anavi ōnze mēkumukutsia, kana kula mundu, umwikiite, nokunengwe yekea ya
- 44 mawaṣe kwa tsyitwa yāke. Vetelo akiṣwa akinēna ndeto itsu, Tjuu muṣeu āmavalukila
- 45 ōnze, ala mēwa ndeto. N'āla maikiite, ala ma waike, ala maukjie na Vetelo, mātswana, kwa kwiṣwa na amaṣa mēkutulilwa
- 46 inenge ya Tjuu muṣeu; undu mēwa, makinena
- 47 na nime na makimukaṣa Mulungu. Tiwo Vetelo ātsungia: Mundu nukutoṇa kuvata mandzi atsu, ala manengētwe inenge ya Tjuu
- 48 muṣeu, ta iṣyi, matikēkiwe mandzi? Indi āmula, mēkiwe mandzi kwa tsyitwa ya Yetsu Kilitsito. Tiwo māmuvoya, ēkale kwō matuku amwe.

Kilungu tj'ekumi na imwe.

- 1 Indi atume na ānaise, ala māi kū Yutaia, mēwa : na amaīša mētikilile ndeto ya Mulungu.
- 2 Indi Vetelo āmbatia Yelutsalēme, ala ma
- 3 waike mātētanya nāke, matjatsya : Nunalikile kwa andu, mē n'ēkonde, na unaya namo.
- 4 Indi Vetelo āndza na āmaelekanilya ndeto
- 5 imwe n'ēmwe, atjatsya : Ninai mutsyi Yove, ngivoya Mulungu, na niñaite ngoo, ninōna woni : ndzele ikiṣēa ta ngua nene, ikiṣētsywa
- 6 kitutuni na miṣia ina na yambitsia. Na nina-tsitsya, ninēṣia namu tsya-nzi, tsyi na mau ana na namu ngai na ila ikunoloka na puni tsy'ētuni.
- 7 ni. Indi ninēwa watsya, ukimbia : Ukila,
- 8 Vetelo, niela, uye ! Indi ninātsya : Ekai, Vwana, kitialika kañwani kwākwa kindu kivuku kana
- 9 kitsunu. Indi watsya wa kitutuni wētika ya kēli : Kila Mulungu uṣenvitye, ndukakite kivuku.
- 10 ku. Indi undu uu watwika katatu ; na tsyonze
- 11 tsyōkilywa ingi kitutuni. Na tsitsya, ivinda-yu andu atatu manaungama numba, ila tinai,
- 12 ala matumitwe kuuma Kaitsalia kwañe. Indi Tjuu muṣeu anandavya, niṣi namo, kutē kutsānitsywa ni kindu. Indi ānātsa atsu ṣandatu manaṣi nākwa na tinalika numba ya mundu.
- 13 Indi anatutavya, t'ōndu unaona mulaika ungji numba kwāke na atjatsya : Tuma Yove, ukamwite Tsimono, ul'ōkwitwa tsyitwa ingi
- 14 Vetelo, ul'ōkakutavya ndeto, il'ōkōkoka wē na
- 15 numba yāku yonze. Indi ngiandza kunēna, Tjuu muṣeu anamavalukila, ta iṣyi mwandzoni.
- 16 Indi nina-lilikana ndeto ya Vwana, atjatsya : Yoane ēkia mandzi, indi iñwi mukēkiwa

- 17 Tjuu muṣeu. Na akīṣwa Mulungu amanenge
inenge iya-iya, ta iṣyi, makimwikia Vwa-
na Yetsu Kilitsito,—ñe ninai ni-ñō, nitsomoa
- 18 kutsyia Mulungu? Indi mēwa itsu mākilya
na māmukaṣa Mulungu, matjatsya: Kaṣi
Mulungu nunamanengjie na amaiṣa mwililo
kwa ṣāyu.
- 19 Namo, ala māvaṣukana kw'ōndu wa mulundjo
undu wa Tsevano, māvita kū na kū, māvika
Voinike na Kivilo na Andiokia, makilēa kumu-
- 20 tavya mundu ndeto, ni Ayuti tu. Indi kwai
amwe mō aume Akivilo na Akilene, ala māṣi
Andiokia, mānēra na Aelene na māmataavya
- 21 uvoo mutseo wa Yetsu Kilitsito. Na kwoko
kwa Vwana kwai namo na mutalo munene
- 22 walika kwikīa, walyukila Vwana. Indi nguma
yō yalika matuni m'ōvai, wai kū Yelutsalēme;
- 23 na mātuma Valanava, aṣi Andiokia. Utsu
āvika na ōna tei wa Mulungu, ātana ngoo na
āmakānya ōnze, matindae na Vwana na kitwio
- 24 tja ngoo; undu wai mundu mutseo na ūtsuīte
Tjuu muṣeu na mwikio. Na nguṣu nene ya-
- 25 twawa kwa Vwana. Indi āṣi Talatso, āmanṣa
- 26 Tsaulo, na āmwona, āmwete Andiokia. Indi
kwatwika, mākomana uvaini mwaka mwima
na kutsomesya nguṣu nene; namo avikili kwa-
- 27 ndza Andiokia mētawa Akilitsito. Indi ma-
tuku aa anavi māṣēa Andiokia kuuma
- 28 Yelutsalēme. Indi ōkila umwe wō, tsyitwa
yāke Akavo, ātavanya kwa Tjuu: ndzaa
nene ikauka nzi yonze; nayo yatwika ma-
- 29 tuku ma Kalautio. Indi kwatuwa ni avikili:
kula mundu amatēsetsye ānaiṣe, ala mātuiē
Yelutsalēme, akimatumia kwa mali yāke.

30 Na mēk'ou, makimatumia atumia kwa ndzaa ya Valanava na Tsaulo.

Kilungu tj'ekumi na keli.

- 1 Indi ivinda-iya tsumbi Elote ātambautja
- 2 mōko, akēke nai amwe mō'vai. Indi amūaa Yakovo, mwana-ina wa Yoane, n'ōvanga.
- 3 Indi ōna: ukwaila Ayuti, ātina kukwata na Vetelo. Indi kwai matuku ma mikae, itē-
- 4 kiwa nditi. Na āmukwata, ēkia tjumbani, āmuumitsya matsikali ana na ana, mamwiye, akimanza kumūngamya mbē wa andu, Va-
- 5 tsatja wavita. Na Vetelo āiwa tjumbani,
- 6 indi āvoīwa Mulungu ni uvai. Indi Elote akimanza kumwete, Vetelo āi akimama n'ōtuku uu kati wa matsikali ēli, wovētwe na miṇololo ili, na aii mwomoni māiwa tju-
- 7 mba. Na tsitsya, mulaika wa Vwana āuka na tjēni tjamulika nūmba; indi āmulumya Vetelo wauni, āmwamutja, atjatsya: Ukila mituki! Na miṇololo yamuvalukila mōko.
- 8 Indi mulaika āmwia: Yove, ukēkie tsyatu! Indi, ēk'ou. Na nukumwia: Iwike ngua yāku,
- 9 umbikile! Na āumala, āmuvikila na ndāmana, kana niwo, ula wēkwa kwa mulaika; ātsya:
- 10 nukwona woni. Indi māvita kiiyo tja kwandza na tja kēli, māuka muviani wa kiaa, waendaa mutsyi; wamavingukia wo mwēne na māumala, māvita ndzia imwe,—na imwe mulaika ātani-
- 11 tsya nake. Na Vetelo ātsalutja, ātsya: Indi-no namaṇa niwo, kana Vwana ātuma mulaika wāke na āmbokola ndzāni ya Elote na mwete-
- 12 leloni wonze wa mbai ya Ayuti. Na āmana,

kula wi, āṣi ṇumba ya Malia, ina wa Yoane,
 ul'ōkwitwa tsyitwa ingi Malako, vala ēngi māi
 13 makomanite na makivoya. Indi nāke ākomā-
 nga yiyi ya mwomo, muṣukumi umwe muka,
 14 tsyitwa yāke Lote, āuka kwiṣikitsya. Na
 āmaṇa watsya wa Vetelo, ndāvingua yiyi
 kwa kutāna ngoo, indi ālika atsembēte na
 15 ātsya: Vetelo nūngamite mwomoni. Indi
 māmwia: Wi na kilalu wē! Nāke ātsya
 na viṇa: niwo. Namo mātsya: Ni mulaika
 16 wāke. Indi Vetelo ātina kukomānga; indi
 17 māvingua, māmwona na māmaka. Indi āma-
 venētsya na kwoko, makilye, āmatavya, ul'ōndu
 Vwana āmuumalilya tjumbani, na ātsya:
 Mukamatavyei Yakovo na ānātsa maundu
 18 atsu. Na āumala, āṣi kundu kungi. Indi
 kukitja, matsikali mātewika-nda, ātwikata
 19 Vetelo. Indi Elote āmumanza na ndāmwo-
 na, āmakūlya aii na āmula, mēkiwe tjumba-
 ni; n'āṣi Kaitsalia kuuma Yutaia na ēkala
 20 vau. Indi āi akikwatwa ni ndzika na
 Atilo na Atsitono, indi māuka kwāke na ngoo
 imwe na mākita nduu na Valatso, mutsuvii wa
 ṇumba ya tsumbi, na māvoya uvoo, undu nzi
 21 yō kwiṣywa niyo ya tsumbi. Indi muṣeṇa,
 utwītwe, Elote ēvwika ngua ya tsumbi, ēkala-
 22 nzi kitumbi tja tsumbi, ānēna namo nā. Indi
 andu māmuiia-mbu: Ni watsya wa Mulungu,
 23 na ti wa mundu. Indi ivinda-yu mulaika wa
 Vwana āmukuna, undu ndāmunenge Mulungu
 24 ndāia; na alika ni tsīṇu na āūma. Indi ndeto
 25 ya Vwana yakula na yakomanwa. Indi Vala-
 nava na Tsaulo mātsyoka kuuma Yelutsalēme,
 māmīna uṣukumi wō, na māmwotsa Yoane,
 ul'ōkwitwa tsyitwa ingi Malako, āṣi namo.

Kilungu, tj'ēkumi na katatu.

- 1 Indi kwai Andiokia uvaini, ula wai kū, anavi
na atsomeḡi: Valanava na Tsimeono, ul'ōkwitwa
Nikele, na Lukio Mukilēne, na Manaēne,
mutindanya wa Elote, tsumbi wa ivalo ina, na
- 2 Tsaulo. Indi makimugukuma Vwana na maki-
vunga, Tjuu muḡeu ātsya: Ndanitsyei Vala-
nava na Tsaulo, matēḡye wia, ula nimētiye.
- 3 Tiwo mēvunga na māvoja Mulungu na māma-
4 ilila mōko, mēania. Namō, matumitwe ni Tjuu
muḡeu, māḡēa Tseleukia na kuuma vau māḡi na
- 5 ngalawa Kivilo. Na māvika Tsalami, māta-
vanya ndeto ya Mulungu matsinakokeni ma
Ayuti; indi māi na Yoane, muḡukumi wō.
- 6 Indi māvita kitsilia tjonze movaka Vavo, mōna
mundu umwe, mwoi, munavi w'ōvungu, Muyuti,
- 7 tsyitwa yāke Valyetsu, ula wai na wali Tsele-
kio Vaulo, mundu mūi. Utsu ēta Valanava na
Tsaulo, ēndaa kwiḡikitsya ndeto ya Mulungu.
- 8 Indi mwoi Elima—uu tsyitwa yāke nikugyo-
mwa—ātētanya namo, akimanḡa kutsyia wali,
- 9 ndakalike kwikia. Indi Tsaulo, ul'ōkwitwa
tsyitwa ingi Vaulo, ūtsuīte Tjuu muḡeu, āmutsi-
- 10 tsya, ātsya: Wē, mundu, ūtsuīte ukengji na wai
wonze, mwana wa Tsatana, nzu y'ōkalakala
wonze, ndukaeka kukelanya ndzia ndungalu
- 11 tsya Vwana? Na indino, tsitsya, kwoko kwa
Vwana kūke yulu wāku n'ōkēkala kililinda na
ndukōna tsyua matuku. Na imwe mūmbi na
kivindu tjamuvalukila na āvavāta, āmanḡa
- 12 andu, mamukwate muḡii. Tiwo wali ōna undu,
wēkika, ālika kwikia, akitwikia-nda kitsomo
tja Vwana.

- 13 Indi kuuma Vavo ala ma Vaulo māši na ngalawa, māuka Veleke wa Vambilia. Indi Yoane
 14 ātānitsya namo, ātsyoka Yelutsalēme. Namomāši kuuma Veleke, māvika Andiokia wa Vitsitia na mālika tsinakokeni muṣeṇa wa tsavato,
 15 mēkala-nṣi. Indi mwamulo na anavi māmīna kutsomwa, anene ma tsinakoke māmātumia, matjatsya: Aume, ānātsa, mukīṣwa mwi na
 16 ndeto ya mukjiakitsyo wa andu, nēnai! Indi Vaulo ōkila na āmavenetsya na kwoko, ātsya: Aume, Aitsaēle na ala mukiite Mulungu,
 17 iṣikitsyei! Mulungu wa mbai ii ya Itsaēle ānuvie aiṣe maitu na ōkilya mbai wenini nṣi ya Aikivito na āmaumalya na kwoko, kukili-
 18 tye; na ta myaka myongw'ēna āmakwa nika. 19 Ānanga mbai mwondza nṣi ya Kanaana, āmāia nṣi yō ta myaka māna ana na myongo
 20 itano; na itina āmanenge ndzili muvaka 21 munavi Tsamuēle. Tiwo mēndaa tsumbi na Mulungu āmanenge Tsaulo, mwana wa Kitsi, mundu wa mbai ya Venyamini, myaka myo-
 22 ngw'ēna. Na āmuumya, āmāmukitsya Taviti, ēkale tsumbi wō, ula wamunēnea, akinenge ukutsi: Ninōnie Taviti, mwana wa Itsai, mundu, ngoo yākwā ikwailwa niwē, ul'ōkēka tsyendo
 23 tsyākwā tsyonṣe. Kwa mbeu yāke Mulungu āmaetee Itsaēle mwokoli Yetsu kwa mbaṣa,
 24 Yoane āmīna kutavanya andu ōnṣe mbē wa kūka kwāke yikia ya mandzi ya mwalyulo wa
 25 ngoo. Indi Yoane akiminukilya mwendo wāke, ātsya: Mukwatsyāta, niñō? Tiñe, indi tsi-
 26 tsya kiatu tja mau māke. Aume, ānātsa, āna ma mbai ya Avalama n'āla makiite Mulungu,

- 27 ndeto ya wokoli uu itumitwe kwēnu. Undu
ala matuie Yelutsalēme n'āla anene mō matia-
mumaṇa utsu na mavitja mawatsya ma anavi,
ala mēkutsomwa kula tsavato, makitsil'ēkwani.
- 28 Na matiaona undu wa kikwu, māmuvoya Vila-
29 to, amūae. Indi māmīna maundu ōnze, ala
mōlēlwe, māmūšētsya mutini, māmwikia mbia-
30 ni. Indi Mulungu āmutsyutja akwuni. Na
31 ōneka matuku mēngi nimo, ala māmbatia
Yelutsalēme kuuma Kalilaia, ala indino mē
32 ngutsi tsyāke anduni. Naitu nitikumutavya
uvoo mutseo wa mbāṣa, ila aiṣe mānengētwe-
33 yo, kana Mulungu wavikitsye tsyana tsyē-
nu, akimutsyutja Yetsu; t'ōndu na vōlētwe
waṣini wa kēli: Wi mwanākwa, munzi-uu
34 ngutsyaie. Indi kwa kwīṣwa āmutsyutja akwu-
ni, ndakētse kwona wou ingi, ānēn'ōu: Nga-
35 munenge kuṣeu kwa-wo kwa Taviti. Kw'ō-
ndu uu nukunēna vangi: Ndukamuletja mu-
36 ṣeu wāku, ōne wou. Indi Taviti ēka tjendo
tja Mulungu matuku māke, ākoma na āko-
37 lanywa kwa aiṣe māke na ōna wou. Indi,
ula Mulungu wamutsyukitsye, ndāona wou.
- 38 Kumaṇike kwēnu, aume, ānātsa, kana kw'ōtsu
39 mukutavwa yekea ya mawaṣe: na tsyonze,
mutiatōṇa kukaiwa ni mwamulo wa Motse,
40 kula, wikiite, nōkukaiwa niwē. Indi tsitsyai,
41 ila inēnētwe kwa anavi, itikavike: Tsitsyai,
mwi atsei, na imakiai na ṣelai, undu ngatēṣya
wia matuku mēnu, wia, ula mutakētikila, akē-
42 ṣwa mundu akimutavya. Indi matjumala, mā-
muvoya, mamatavye ndeto itsu tsavato, uka-
43 uka. Indi tsinakoke watānitsya, ēngi ma
Ayuti na ma avikili mō, ala makiite Mulungu,

māmētsia Vaulo na Valanava, ala makinēna
 namo, māmatsetsenga, mētikile tei wa Mulungu.
 44 Tsavato, ula wauka, kaši mutsyi wonze wako-
 45 mana kwişikitsya ndeto ya Mulungu. Indi
 ala Ayuti mōna nguṣu, māutsua ndzika na
 mākālalya ila inēnētwe ni Vaulo, matjumānga.
 46 Indi Vaulo na Valanava māmēna nia, matjatsya :
 Kutiai ngalali ndeto ya Mulungu ni kutavwa
 kwandza kwēṣu; mukīṣwa mukilēa na mutja-
 tsya, Titīṣyana kukita ṣāyu ul'ōtakasela; tsi-
 47 tsya, nitikwalyukila amaiṣa. Undu Vwana
 ātwamulil'ōu: Nakwikiye umui wa amaiṣa,
 wiṣwe kwa wokoli muvaka muminukilyo wa-
 48 nzi. Indi amaiṣa mēwa na mātāia ndeto ya
 Mulungu na mālika kwikīa, ala māi manuvitwe
 49 kwa ṣāyu, ul'ōtakasela. Indi ndeto ya Mulu-
 50 ngu yakomanwa nzi yonze. Indi Ayuti māmā-
 ingianitsya aka anene, ala makiite Mulungu,
 na andu ma mbē wa mutsyi na māmōkililya
 mulundjo Vaulo na Valanava na māmāumalya
 51 mivaka yō. Namo māmavaundzia kitoo tja
 52 mauni, māṣi Ikonio. Avikili māutsua utanu
 na Tjuu muṣeu.

Kilungu tj'ēkumi na kana.

- 1 Indi kwatwika kū Ikonio māṣi vamwe tsina-
 kokeni wa Ayuti na kunēn'ōu, nguṣu nene ya
- 2 Ayuti na Aelene mālika kwikīa. Indi Ayuti,
 ala matavotana namo, māingianitsya amaiṣa,
- 3 mamēwie ndzika ānaiṣe. Namo mātinda vau
 matuku mēngi, makinēna nia undu wa Vwana,
 ula wanenge ukutsi wa ndeto ya tei wāke,

akinenge mōvano na tsyama, tsyikike ni mōko
 4 mō. Indi andu ma mutsyi mātukana: na
 amwe māi ngaliko ya Ayuti, indi angi māi
 5 ngaliko ya atume. Indi kwatwika amaiša na
 Ayuti vamwe na āmuli mō māmanza vandu
 6 va kumaṇamatsya na kumētja mavia; mā-
 maṇa, mākia mitsyi ya Likaonia, Litsala na
 7 Televe na-nzi ya ndē; na māi kū makita-
 8 vanya uvoo mutseo. Na kū Litsala ēkala
 mundu, utāi na viṇa mauni, winuṣite kuum'ē-
 9 vu ya-iṇa, ul'ōtatona kutambuka. Utsu ēwa
 Vaulo, akinēna, āmutsitsya na ēṣia: ē na mwī-
 10 kio wa kwokoka, ēa na watsya munene: Ukila
 na mau māku, utwike mulungalu. Na ātūlila
 11 na ātambuka. Ngugu tsyōna, ula Vaulo
 wikjie, mōkilya watsya wō kilikaonia, matja-
 tsya: Milungu ivwanēne na andu, māṣea kwitu.
 12 Na māmwita Valanava Ṣeu, indi Vaulo Eleme,
 13 undu nāke āi munēni wa ndeto. Na mukoani
 wa Ṣeu, ula wi mbē wa mutsyi, āete ndzau na
 nzumbi tsya malaa muviani, āmanza kuumya
 14 kiṣangōna vamwe na andu. Indi atume
 Valanava na Vaulo mēwa, mātembua ngua
 15 tsyō, mātūlila anduni, matjua mbu na matja-
 tsya: Aume, mwēkanyāta? Na iṣyi ti andu,
 tina undu kalakala tēṇu, tikimutavya uvoo
 mutseo, mukālyuke, kweka maundu atsu, matā-
 ilite, kwa Mulungu, ula wi na ṣāyu, ula wēkjie
 itu na-nzi n'ōkanga na tsyonze, tsyi vau nṣini;
 16 ula waletja mbai tsya andu, maṣi na ndzia
 17 tsyō mitsyawa, ila yavitite; indi ndēviṣaa,
 ndakamaṇike, akika netsa, akimunenge mbua
 tsy'ētuni na myaka ya mumo, atjutsutsya
 18 ngoo tsyeṇu kandu n'ōtanu. Na makinē-

- n'ou, na viṇa mākilisya nguṣu, itikamaumitsye
 19 kiṣangōna. Indi māuka Ayuti kuuma Andio-
 kia na Ikonio na mātsetsenga nguṣu na mā-
 mwitja Vaulo mavia na māmukutsya ndza
 20 wa mutsyi, matjatsya : nukwie. Indi avikili
 māmulinga, ōkila, ālika mutsyi. Na muṣen'ō-
 21 ngi āumala na Valanava, māṣi Televe. Māta-
 vanya uvoo mutseo mutsyi uya na mēka avi-
 kili ēngi, mātšyoka Litsala na Ikonio na
 22 Andiokia, makilumya tsyuu tsya avikili,
 makimakānya, mēkale na mwikio, na kana
 titi ngalali kwa mōnamai mēngi ni kulika
 23 utsumbi wa Mulungu. Indi māmanuvia
 atumia kul'ōvai, makivoya Mulungu na kwī-
 vunga, māmaungamya mbē wa Vwana, ula
 24 mamwikiite. Na māvita Vitsitia māṣi Va-
 25 mbilia; na māmīna kutavanya ndeto Veleke,
 26 māṣēa Atalia. Na kuuma vau māṣi na nga-
 lawa Andiokia, vala māumitsywe kwa tei wa
 27 Mulungu kutēšya wia, ula māmīnukilya. Indi
 māvika na mākomanya uvai, māmataavya ōnze,
 Mulungu wēkjie namo, na kana āvinguia ama-
 28 iṣa mwomo wa mwikio. Indi mēkala matuku
 ti matiti vamwe na avikili.

Kilungu tj'ekumi na katano.

- 1 Na amwe ma Yutaia māṣēa, mātšomešya
 ānaiše : Mukilēa kwaikwa kwa kiṣio tja Motse,
 2 mutitoṇa kwokoka. Indi kwatwika iteta na
 makūlanyo ti matiti ma Vaulo na Valanava
 namo, māmula, Vaulo na Valanava na angi
 amwe māmbatie kwa atume na atumia Yelu-

- 3 tsalēme undu wa makūlanyo aa. Namo
 māumatsywa ni uvai, māvita Voinike na
 Tsamalia, makiāia mwaluko wa amaiša
 na māmatānya ānaiše ōnze utanu mwi-
 4 ngi. Indi makivika Yelutsalēme, māsauwa
 ni uvai na atume na atumia, māmatavya,
 5 maundu mau Mulungu wēkjie namo. Indi
 amwe m'ōtāni wa Avalitsaio, maikiite, mō-
 kila, matjatsya: Vola ni kumāika na kumā-
 6 mulila, makwate mwamulo wa Motse. Indi
 atume na atumia mākomana, matsitsye ndeto
 7 ii. Indi kwatwika makūlanyo manene, Vetelo
 ōkila, āmēa: Aume, ānātsa, nimwitsi, matuku
 matiti māvita, Mulungu nunanuvie kwēṁu,
 amaiša mēwe ndeto y'ōvoo mutseo kwa kaṁwa
 8 wākwa na kwikīa. Na Mulungu, mumana
 ngoo, āmakutsia, akimanenge Tjuu muṣeu,
 9 kalakala taitu. Na ndanēt wikia kinuvanyo
 iṣyi namo, āmīna kuṣeuvya ngoo tsyō na
 10 mwikio. Na indino mwielyāta Mulungu,
 mutjaitja ngjingoni tsya avikili mwiyo, ula
 aiše maitu matiatona kukwa, naitu tititsomoa
 11 kukwa? Indi nitikwikia, kwokoka kwa tei
 12 wa Vwana Yetsu, kalakala iṣyi tamo. Indi
 ikomano yonze yakilya na yēsikitsya, Vala-
 nava na Vaulo makimatavya, mōvano na
 tsyama tsyau Mulungu wēkjie namo amai-
 13 sani. Indi mākilya, Yakovo ātsungia, atja-
 14 tsya: Aume, ānātsa, mbişikitsyei. Tsimeono
 niwāiye, ul'ōndu Mulungu wāmbie kutsitsya
 amaiša, amakolanye mbai kwa tsyitwa yāke.
 15 Na ndeto tsya anavi tsyēvwanana nawo, undu
 16 vōlētwe: Itina wa atsu ngālyuka na ngāka
 ingi yema ya Taviti, ivalukite, na ngāka ingi

- 17 ila tsyomokēte tsyāke, na ngatsovyā; kenda
 al'āndu angī mamumanze Vwana na mbai
 18 tsyonze, ila tsyititwe tsyitwa yākwa,—nukwa-
 tsya Vwana, ul'ōkwika atsu makamanike
 19 kuuma tene. Kw'ōndu uu ningwatsya: titi-
 kanamatsye ala mamwalyukile Mulungu ma
 20 amaiṣani, indi tikamāmulile, māṣuke kutsu-
 nwa ni tsanamu wa milungu na ulalai na ila
 21 yititwe na nṣakame. Undu Motse kuuma
 mitsyawa ya tene ēna atavani māke mitsyi na
 mitsyi, akitsomwa matsinakokeni kula tsavato.
 22 Tiwo atume na atumia vamwe n'ōvai wonze
 mōn'ōtseo, kutuma andu, ala māmanuva kwō,
 maṣi Andiokia vamwe na Vaulo na Valanava:
 Yuta, ul'ōkwitwa Valatsavā, na Tsila, (andu
 23 atongoi ma ānaiṣe); mōla kwa ndzaa tsyō:
 Atume na atumia na ānātsa mēkumakēṣya
 ānātsa, ala ma amaiṣani, ala mē kū Andiokia
 24 na Tsilia na Kilikia. Tēwa, kana amwe mau-
 malile kwitu, manamunamatsye na ndeto,
 makimwitavitsya ngoo tsyēṇu, ala matatu-
 25 mitwe ni iṣyi, tonie utseo na ngoo imwe,
 kunuva andu na kumutumia vamwe na ēndwa
 26 maitu Valanava na Vaulo, andu maumbite
 kuumya ṣāyu wō kw'ōndu wa tsyitwa ya
 27 Vwana waitu Yetsu Kilitsito. Tiwo tatuma
 Yuta na Tsila, ala mēkutoṇa kumutavya
 28 maundu atsu na ndeto. Undu Tjuu muṣeu
 ōn'ōtseo naitu, titikamwaitje mwiyo ungi, ni
 maundu atsu tu, ala kutatoneka kumaeka:
 29 kwaṣuka kiṣangōna tja aimu na nṣakame na
 ila yititwe na ulalai; mukitsētsea kwa maundu
 30 atsu, mukēka netsa. Mutiwe n'ōvoo. Namo
 mēania, māṣēa Andiokia, na mākolanya nguṣu,

31 māmanenge valua. Indi mātsuma, mātania
 32 ngoo ula mukjiakitsyo wawo. Na Yuta na
 Tsila, makis̄wa m̄ai anavi, m̄amakānya ānaise
 33 kwa ndeto ts̄ingi na m̄amēkia vīṇa. Mēkala
 34 matuku, mēania na ānaise n'ōvoo. Indi Tsila
 35 kwamwaila kwikala k̄ū. Indi Vaulo na Vala-
 nava mātinda Andiokia, makitsomes̄ya na
 makitavanya uvoo mutseo wa ndeto ya Vwana
 36 vamwe na angi ēngi. Indi matuku amwe
 māvita, Vaulo āmwia Valanava: Titsyoke
 ingi, tikatsitsye ānātsa kula mitsyi yonze, ila
 tatavanitsye ndeto ya Vwana, mē n'ōvoo mwau.
 37 Indi Valanava ēndaa kwotsa na Yoane, ul'ō-
 38 kwitwa Malako. Indi Vaulo ndētikila ku-
 mwotsa utsu, ula watānitsye namo kuuma
 Vambilia n'ālēa kulika wiāni vamwe namo.
 39 Indi kwatwika matētanya maṣuku, ōna mātā-
 nitsya v̄yu: na Valanava ōtsa Malako na āṣi
 40 na ngalawa, āṣi Kivilo. Indi Vaulo ānuva
 Tsila na āuma, akikiwa kwa tei wa Vwana ni
 41 ānaise. Indi āvita Tsilia na Kilikia, akikia
 vīṇa mōvai.

Kilungu tj'ēkumi na sandatu.

1 Indi āuka Televe na Litsala; na tsitsya,
 kwai k̄ū muvikili umwe, tsyitwa yāke
 Timoteo, mwana wa mundu muka Muyuti,
 2 wikiite, indi ise āi Mwelēne, ul'ōtaiitwe
 3 ni ānaise ma Litsala na Ikonio. Utsu
 Vaulo āmanṇa, āṣi nāke, na āmwotsa, āmwai-
 ka undu wa Ayuti, ala m̄ai kundu kuya;
 undu ōnze māmaṇa, kana ise wāke āi Mwe-
 4 lēne, Indi māvita mitsyi, māmatavya, mēke

- itwio, tsyamulitwe ni atume na atumia ma kū
 5 Yelutsalēme. Namo mōvai māluma mwikioni
 6 na mōngelwa mutalo muṣeṇa na muṣeṇa. Indi
 māvita nzi ya Vilikia na ya Kalatia, māttsyīwa
 ni Tjuu muṣeu, matikanēne ndeto Atsia.
 7 Indi māvika Mitsia, mātata kuṣi Vitinia na
 8 Tjuu tja Yetsu ndāmaletja; indi māvita Mi-
 9 tsia, māṣea Toloa. Na woni wōneka ni Vaulo
 utuku: mundu umwe Mumaketonia āi aungji
 na akimwita na atjatsya: Inga Maketonia,
 10 ukatutēsetsye. Indi ōna woni, oyu tamanza
 kuṣi Maketonia, titjatsya: Mulungu nutwitie,
 kumatavya uvoo mutseo.
 11 Na tāuma na ngalawa Toloa, tākwata
 mwendo umwe-umwe Tsamotalake, indi muṣe-
 12 ŋ'ongi Neavoli; na kuuma vau Vilivoi, ula wi
 mutsyi munene wa kivalo tja Maketonia,
 kolonia. Indi tai tatinda mutsyi uu matuku
 13 amwe. Na muṣeṇa wa tsavato tāumala ndza
 wa muvia utsini, tātsya: vē vandu va kuvoya
 Mulungu, na tēkalanzi, tānēna na aka, ala
 14 makomanite. Na mundu muk'ōmwe, tsyitwa
 yāke Litia, muṣotsya volovila, wa mutsyi
 Tiatila, ukiite Mulungu, ēsikitsya; Vwana
 āmuvingua ngoo, atsitsye ila inenētwe ni
 15 Vaulo. Indi ēkiwa mandzi na namba yāke,
 ātuvoya, atjatsya: Kiṣa nimukwatsya: ŋe
 nimwikiite Vwana, mwālika namba kwākwa,
 16 ikalai vau. Na atwingitsya. Indi kwatwika,
 tikīṣwa tikiṣi vandu va mboya, muṣukumi
 muk'ōmwe, ula wai na tjuu tja kwāṣa, ātvi-
 kila; utsu āmanenge ēne-wē vaita munene,
 17 akiṣa. Utsu akimuvikila Vaulo naitu, āua-
 mbu, atjatsya: Andu atsu nimo atumwa ma

Mulungu, ula wi yulu muno, ala mēkumu-
 18 tavya ndzia ya wokoli. Indī ēk'ōu matuku
 mēngi. Indī Vaulo ātsikwa na ālyukila kila
 tjuu, ātsya : Ningukutavya kwa tsyitwa ya
 Yetsu Kilitsito, wume kwāke ! Na tjauma
 19 tsaa uu. Indī ēne-wē mōna, kana mutalişyo
 wa vaita wō waşela, makikwata Vaulo na
 Tsila, māmakutsya tsokoni mbē wa āmuli
 20 na māmatawaa kwa mavalotsi, mātsya : Andu
 atsu nimēkūkilya mutsyi witu, makī-
 21 şwa mē Ayuti, na mēkutavanya tsyişio, ila
 tititoņa kwitikila kana kwika, tikişwa ti
 22 Aloma. Na nguşu ya andu yamōkilila na
 mavalotsi māmatembuia ngua, māmula, ma-
 23 kunwe na mūndzyu. Na māmakuna makuna
 mēngi, mamēkia tjumbani, māmwamulila
 24 muii wa ōve, amaiye netsa. Ānengwe mwa-
 mulo uu, utsu āmēkia tjumbani tja nżini,
 25 āmōvea miti mau. Indī utuku kati Vaulo na
 Tsila makivoya Mulungu, mamwinia. Indī
 26 ala ōve mamēşikitsya. Indī imwe kwatwika
 kişingişo kinene tja-nżi na itumula tsya
 tjumba tsyaşingişanga, indī myomo yonze
 yavinguka na ōnze māşatsywa mbingu tsyō.
 27 Indī muii wa ōve āmuka na ōna : myomo ya
 tjumba ni mivingue, ākua uvanga, āmanza
 28 kuyuaa mwēne, atjatsya : ōve nimakiie. Indī
 Vaulo ēta na watsya munene, atjatsya : Maņa
 kuyika undu uşuku, undu işy'onze nivotī.
 29 Indī āmanza taa ātūlila nżini, na akitetema
 30 āmavalukila mauni Vaulo na Tsila, na āmau-
 malya-ndza ēa : Mavwana, ngēkāta, nokoke ?
 31 Indī mātsya : Umwikīe Vwana Yetsu, nōkwo-
 32 koka wē na ŋumba yāku. Na māmēna namo

ndeto ya Mulungu na ōnze, ala māi vau numba
 33 yāke. Na āmaṣengelelya tsaa uya w'ōtuku,
 āmaṣambya makuna na ēkiwa mandzi oyu wé
 34 na andu māke ōnze ; na āmatwaa numba,
 āmatsovētsya kandu, na ātsilila na numba
 35 yāke yonze, undu wikiite Mulungu. Indi
 kwatja, mavalotsi mātuma matsikali, matja-
 36 tsya : Ṣatsya andu atsu. Indi muii wa ōve
 āmutavya Vaulo ndeto itsu : Mavolotsi nima-
 tumanie, mukaṣatsywe ; na indino umalai,
 37 mukiši n'ōvoo. Indi Vaulo āmēa : Nimana-
 tukunie nā, titēnatsililwa, tikiṣwa ti andu
 Alōma na manatwikia tjumbani ; na indino
 mēkutwitja-ndza kwa mbiṣa ? Ai ! Ekai, indi
 38 mauke ēne, makatutwae ndza. Indi matsu-
 kali māmataavya mavalotsi ndeto itsu ; namo
 39 mākia, mēwa, kana mē Alōma ; na māuka,
 māmakjiakitsya, na māmatawaa-ndza, māvoya,
 40 maumale mutsyi. Indi māumala tjumba,
 mālika kwa Litia na mōna ānaiṣe māmakjia-
 kitsya na māumala.

Kilungu tj'ekumi na mwondza.

1 Indi māvita Ambivoli na Avalonia, māuka
 Tetsalonike, vala vāi tsinakoke wa Ayuti.
 2 Indi kwa kimaṇio tjāke Vaulo ālika kwō
 3 na matsavato atatu ānēnea myolo namo, aki-
 mavinguia na āmaelekanilya : kana kwai
 tjāṣi, Kilitsito aṇamae na kutsyuka akwu-
 ni na kana uu niwé Kilitsito, Yetsu, ula
 4 ngumutavya inwi. Na amwe mō mātsetse-
 ngwa na māvotana na Vaulo na Tsila, na
 nguṣu nene ya Aelēne, ala makiite Mulungu,

- 5 na aka ma mbē ti atiti. Indi Ayuti mākwa-
 twa ni kiwiu na māietee andu aşuku na ima-
 lamali na māingianitsya andu, mēkia mutsyi
 kolokolo, na māungama mbē wa numba ya
 Yatsono, māmanza kumatwaa ikomanoni ya
 6 andu. Indi mālēa kumōna, māmukutsya Ya-
 tsono na ānaise amwe kwa anene ma mutsyi,
 makiia: Ala mēkūkilya nzi yonze, atsu ni-
 7 maukjie na kū; Yatsono nuamātsya; na atsu
 ōnze mēkuniendea myamulo ya Kaitsala, ma-
 8 tjatsya: Kwi tsumbi ungi Yetsu. Indi mōki-
 lya nguşu na anene ma mutsyi, makiwa itsu,
 9 na mănengwe muvunga ni Yatsono na al'angi,
 10 māmasatsya. Indi ānaise mātwa Vaulo na
 Tsila mituki n'otuku Veloia. Māvika, māşi
 11 tsinakokeni wa Ayuti. Indi atsu mēkala mu-
 lulū, kutē ala ma Tetsalonike; mētikila ndeto
 na ngoo yonze, makimanza muşēna na muşēna
 12 myoloni, kana niwo. Na ēngi mō mālīka
 kwīkīa na andu ti atiti: aka Aelēne anene na
 13 aume. Indi Ayuti ma Tetsalonike māmana,
 kana na kū Veloia ndeto ya Mulungu ikuta-
 vwa ni Vaulo, māuka kū, makişukasuka na
 14 makiingianitsya nguşu. Tiwo ānaise māmū-
 twaa Vaulo oyu ngūkani y'ōkanga; na Tsila
 15 na Timoteo mātiwa kū. Ala matwaie Vaulo,
 māmuvitja Atene. Na mănengwe mwamulo
 kwa Tsila na Timoteo, mauke kwāke, ul'ōndu
 matōna mituki, masi kwō.
 16 Indi Vaulo akimētelela Atene, tjuu tjāke
 tjaşilika nziini kwāke, akitsitsya: mutsyi ni-
 17 wutsuite matsanamu ma milungu. Na ānēna
 tsinakokeni na Ayuti na ala makiite Mulungu,
 na tsokoni kula muşēna n'andu, ala māvita.

- 18 Indi amwe ma Evikulio na Tsoiko, mavilo-
tsovo, matetanya nāke. Angi mātsya: Nu-
kwenda kunēna tjau, muvungūkji utsu? Angi
mātsya: Kaši ni mutavanya milungu myeni,
19 undu nukutavanya Yetsu n'ōtsyukji. Indi
māmukwata, māmutowaa Alio-Vako, matjatsya:
Tititona kumaṇa: kitsomo tjeu, kil'ōkutava-
20 nya, ni tjau? Undu nukutwetee maundu
maeni matuni maitu; na nitikwenda kumaṇa:
21 undu uu ukatwikāta? Indi Ātene ōnze na
aeni, ala mātinda kū, matiamanṇa undu ungi,
kutē kunēna na kwiṣikitsya uvoo ula mweu.
22 Indi Vaulo, ūngamite kati wa Alio-Vako,
ātsya: Aume ma Atene, ningumwona, mwi
23 andu, mukiite milungu kwonze. Undu ngi-
vita na ngitsitsya ṇumba tsya milungu yēṇu,
nōna na kitaa, tjōlēlwe: Kwa Mulungu, uta-
manikite. Indi ul'ōndu mukutāia ta atamanī,
24 uu ningumutavya. Mulungu, ula watsovitsye-
nzi na tsyonze, tsyi vau nṇini, utsu akīṣwa ni
tsumbi, ukwamula itu na-nzi, ndētua ṇumba,
25 itsovētywe ni mōko; na ndēṣukumwa ni mōko
ma andu, ta ē vata na mundu, mwēne uuku-
26 manenge ōnze ṣāyu na mivevo na tsyonze. Na
ēkjie: mbai yonze ya andu, itjuma mundu
umwe, yikale nzi yonze, kula ivikite, atjamula
tsyāṣi, tsyāṣitwe, na mivaka ya mēkalo mō,
27 mamumanṇe Mulungu, makēswe makimuva-
vāta kana mamwone, akīṣwa nivoi, ndē kwatsa
28 na kul'ōmwe waitu: undu kwāke ti na ṣāyu
na tikitambuka na tikiṣwa nivoti; t'ōndu na
amwe ma ndili tsya waṣi tsyēṇu mātsya: Undu
29 naitu ti kitsyao tjāke. Tikiṣwa ti kitsyao tja
Mulungu, titikātsye: ulungu nukuvṇanana

- na šāvu kana veša kana ivia, kila tjatsuvītywe
 30 n'ōtuika kana wui wa mundu. Indi Mulungu
 ndēkutsitsya myaka y'ōtamaņa, indino nuku-
 matavya andu ōnže kū kwonže, māl्यule ngoo,
 31 t'ōndu watwie mușeņa, ul'ōkwenda kutsilila
 nzi yonže ukalakalanī kwa mundu umwe, wa-
 nuvie, āmina kumunenge kula mundu vandu
 32 va kwikīa, akimutsyutja akwuni. Indi mēwa
 utsyukji wa akwu, amwe mātsea, angi mātšya :
 33 Tikakwişikitsya uvoo uu ingi. Uu Vaulo
 34 āuma kati wō ; indi andu aume amwe māvota-
 tana nāke na mālīka kwikīa ; kati wō Tioni-
 tsyo, ula wa Alio-Vako, na mundu muka,
 tsyitwa yāke Tamali na angi vamwe namo.

Kilungu tj'ēkumi na ɲaɲa.

- 1 Itina wa atsu āumala Atene, āši Kolindo.
- 2 Na ōna Muyuti umwe, tsyitwa yāke Akila,
 kwa kutsyawa Muvondo, ul'ōnaumie Italia va-
 mwe na mukāke Vilitsila, undu wa mwamulo
- 3 wa Kalautio : Ayuti ōnže maume Lōma. Āmē-
 tsia na akitēsya wia umwe tamo, ēkala kwō na
 mātēsanya wia vamwe ; undu māi atsovyā ma
- 4 maema. Indi ānēna tsinakokeni kula tsavato
- 5 na ātsetsenga Ayuti na Aelēne. Indi Tsila na
 Timoteo matjuka kuuma Maketonia, Vaulo
 ātavanya ndeto na viņa munene, ānenge Ayuti
- 6 ukutsi : Yetsu ni Kilitsito. Indi makikalalya
 na matjumānga, āvaundza ngua, āmēa : Nza-
 kame yēṇu yuke mutwe wēṇu ! Ne ndi na
- 7 sii ! Kuuma indino ngāši kwa amaiša. Na
 āumala vau, ālika ɲumba ya mundu, tsyitwa
 yāke Titio Yutsito, ukiite Mulungu ; ɲumba.

- 8 yāke yakwatana na tsinakoke. Indi Kilitsivo, munene wa tsinakoke, ālika kwikīa na nūmba yāke yonze na Akolindo ēngi, makīwa, māikīa
- 9 na mēkiwa mandzi. Indi Vwana āmwia Vaulo utuku kwa woni: Ndukakie, indi nēna na
- 10 ndukakilye; undu ūe ni vamwe nāku na mundu ndakakwitsia, akakwike nai; undu ni na
- 11 andu ēngi mutsyi uu. Indi ēkala kwō mwaka umwe na myei sandatu, akitsomesya ndeto ya
- 12 Mulungu. Indi Kalio akis̄wa āi wali wa Akaia, Ayuti māmūkilila Vaulo na ngoo imwe na
- 13 māmutwaa kitumbini tj'ōtsili, matjatsya: Mundu uu nukutsetsenga andu, mamutaie Mulu-
- 14 lungu, kutē mwamulo. Indi Vaulo akilyi kwašamya kaīwa, Kalio āmēa Ayuti: Kiša nivowi wai kana ivitia isuku, Ayuti, kiša ni-
- 15 mwitikilile undu wa-wo; indi kiša ni makūlanyo ma ndeto na matsyitwa na mwamulo, ula wēnu, tsitsyai inw'ēne; ndikwenda kwi-
- 16 kala ndzili ya maundu atsu. Na āmalundja
- 17 kitumbini tj'ōtsili. Indi ōnze māmukwata Tsotsene, munene wa tsinakoke, māmukuna mbē wa kitumbi tj'ōtsili; na Kalio āyekea
- 18 maundu atsu ōnze. Indi Vaulo ātina kwikala matuku amwe, ēania na ānaiše, āši na ngalawa Tsilia, na vamwe nāke Vilitsikila na Akila, ula waendzie tjongo Kendjelea; undu watwa
- 19 tjaši. Indi māvika Evetso, nāke āmatia kū, indi mwēne ālika tsinakokeni, ānēna na Ayuti.
- 20 Indi makimuvoya, ēkale kwō matuku angi,
- 21 ndētikila, indi ēania na ātsya: Ngatsyoka ingi kwēnu, Mulungu wēndaa. Āumala Evetso na
- 22 ngalawa na āvika Kaitsalia, āmbatia na ākēsya
- 23 uvai, āšēa Andiokia; na ātinda vau matuku

- amwe, āumala, akivita umwe n'ōmwe nzi ya Kalatia na Vilikia, akilumya avikili ōnze.
- 24 Indi Muyuti umwe, tsyitwa yāke Avolo, kwa kutsyawa Mwaleketsandelia, mundu wa kimaṇi, āvika Evetso, āi na viṇa kwa myolo.
- 25 Utsu āi ātsomeṣywa kitsomo tja Vwana na wakanite tjūni ānēna na ātsomeṣya kwa-wo maundu ma Yetsu, akimaṇa yikia ya mandzi
- 26 ya Yoane yoka. Nāke āmba kunēna nā tsi-nakokeni. Indi Vilitsikila na Akila māmwiwa, māmwotsa, mātina kumwelekanilya kitsomo
- 27 tja Mulungu. Indi akimanza kuṣi Akaia, ānaise māmunaṭsya, māmōlela avikili, mamwa-tsye. Āvika kū, āmatēsetsya ēngi, ala maikīite,
- 28 kwa tei. Undu āmatsinda Ayuti nā, atjonya kwa myolo : Yetsu ni Kilitsito.

Kilungu tj'ēkumi na kenda.

- 1 Indi kwatwika, Avolo akikala Kolindo, Vaulo āvita ivalo tsya yulu, āuka Evetso na
- 2 ōna avikili amwe, na āmēa : Mwanengjiwe Tjuu muṣeu, mukilika kwikīa? Indi māmwia : Na titiēwa, kana nivokī Tjuu muṣeu.
- 3 Na ātsya : Mwēkiwe mandzi kwa tjau indi? Indi mātsya : Kwa yikia ya mandzi ya Yoane.
- 4 Indi Vaulo ātsya : Yoane ēkia mandzi yikia ya mwalyulo wa ngoo, akimaonya andu, ul'ō-kūka itina wāke, mamwikie ; niwē ula Yetsu.
- 5 Indi mēwa, mēkiwa mandzi kwa tsyitwa ya
- 6 Vwana Yetsu. Na Vaulo āmailila mōko, Tjuu muṣeu āmētsia na mānēna kwa nime na māṣa.
- 7 Indi ōnze māi andu t'ēkumi na ēli. Indi ālika
- 8 tsinakokeni, ānēna nā myei itatu, akitsomeṣya

- maundu m'otsumbi wa Mulungu na akima-
 9 tsetsenga. Indi amwe mōmya ngoo na māne-
 ndea, makinēnea nai kitsomo kī matuni ma
 nguṣu, āmaeka, āmatānya avikili namo, kula
 muṣeṇa akinēnanya namo kitsomeoni tja Ti-
 10 lāno. Indi uu watina kwikika myak'ēli, ōna
 ōnze, ala mātuie Atsia, mēwa ndeto ya Vwana,
 11 Ayuti na Aelene. Na Mulungu ēka tsyama,
 12 ivitukite, kwa mōko ma Vaulo, ōna awau māe-
 tewe ngua tsya yutia na itemu, tsyumitywe
 mwiini kwāke na kumalungilya mōwau, na
 13 tsyuu iṣuku tsyaumalywa. Indi na Ayuti
 amwe, alundja ma mbevo, andu, mānganga kū
 na kū, mātata kuwetea, ala māi na tsyuu iṣu-
 ku, tsyitwa ya Vwana Yetsu, matjatsya: Ni-
 ngumulundja kwa Yetsu, ula Vaulo ukutava-
 14 nya. Indi kwai āna mwondza ma Muyuti
 umwe Tsekia, mukoani munene, ala mēk'ou.
 15 Indi tjuu kiṣuku tjamēa: Yetsu nimwitsi, na
 16 Vaulo ngumumaṇa, indi inwi niñwāu? Na
 mundu, wai na tjuu kiṣuku, āmatūlila, āma-
 tsinda ōnze ēli, āmatoṇa, mākia ṇumb'ēya mē
 17 aṣei na mē na itau. Indi uvoo uu wakomanwa
 kwa Ayuti ōnze na Aelene, ala mātuie Evetso,
 na vwia wamavalukila atsu ōnze na tsyitwa ya
 18 Vwana Yetsu yakasiwa muno. Na ēngi mō,
 ala maikiite, māuka, makinenge ukutsi na
 19 makitavanya maundu mō. Indi ēngi m'āla
 mātindaa na mawia m'ōvungu, mākolanya ma-
 walaka, māvivya mēsoni ma ōnze na mātala
 maṣoa mamo na mōna ilovia ngili myongo
 20 itatu. Uu ndeto yakula na yaluma kwa viṇa
 wa Vwana.
 21 Indi maundu atsu mavikite, Vaulo ātwa

- tjūni kuvita Maketonia na Akaia na kuṣi
 Yelutsalēme, atjatsya: Namīna kui kū, né
 22 ni kuṣi kwona Lōma. Indi ātuma Maketonia
 ēli m'āla māmuṣukumaa, Timoteo na Ela-
 tsito; mwēne ātiwa Atsia matuku.
- 23 Indi kwatwika matuku aya mavata manene
 24 undu wa kitsomo kī. Undu mundu, tsyitwa
 yāke Temetelio, mutui wa veṣa, akitsovyā
 nūmba tsya Aletemi tsya veṣa, ānenge nduika
 25 wia ti mutiti. Ākolanya atsu na atēṣi ma
 mawia aa, āmēa: Aume, nimwitsi: uṣwii witu
 26 nukuuma wia uu; na mukwona na mukwiwa,
 kana ti Evetso tu, indi kaṣi Atsia wonṣe
 Vaulo uu ātsetsenga na ālyula nguṣu nene,
 atjatsya: Tiyo milungu, ila itsovētywe ni
 27 mōko. Indi ti wia uu witu woka ukilyi
 kuumwa, indi na nūmba nṣeu ya mulungu
 muka munene, Aletemi, ikavūṣitsywa na ika-
 venewa utana wāke, ul'ōkutāiwa ni Atsia
 28 wonṣe na-nṣi yonṣe. Indi mēwa na mautsuīte
 miṣato, maua-mbu, matjatsya: Munene ni
 29 Aletemi wa Evetso! Na mutsyi wonṣe wau-
 tsua kolokolo uu na mātsemba ōnṣe na ngoo
 imwe teatalo, māmakutsya Kaio na Alitsi-
 talako, Amaketonia, atindanya ma Vaulo.
 30 Indi Vaulo akimanṣa kulika ikomanoni, avi-
 31 kili matiamuletja. Indi na amwe ma anene
 ma Atsia, ala māi aṣaṣae māke, māmutumia,
 32 māmukānya, ndakalike teatalo. Na angi
 māia uu na angi māia uu, undu ikomano
 yatitimuka, na ala ēngi matiamana, undu
 33 makomanīte ni tjau. Indi mamuumya Ale-
 ketsandelo nguṣuni, Ayuti makimulutānga;
 indi Aleketsandelo āvenetsya na kwoko, āma-

- 34 nza kwikaia mbē wa andu. Indi māmana:
ni Muyuti, kwatwika watsya umwe kwa ōnze,
makiia vandu va tsaa yili: Munene ni Ale-
35 temi wa Evetso! Indi mwoli wa mutsyi
ākiliṣya nguṣu, ātsya: Aume, Aevetso, mundu
wi-va, ul'ōtētsi, kana mutsyi wa Evetso ni
mutsvii wa namba nzeu ya Aletemi munene
na wa tsanamu wāke, wavalukile kuuma kitu-
36 tuni? Indi kiṣa maundu atsu matikalalika,
ni kwēnu, kwitsyia na kutēka undu na mituki.
37 Undu mwētie andu atsu, indi timo mbuta
tsya namba nzeu na matinaumanga mulungu
38 waitu. Na kiṣa Temetelio na ila nduika
vamwe nāke mē na ndeto na mundu, tsyaṣi
tsya tsalia nivotsyi na mawali nivomai, maka-
39 tavanye. Indi mukīṣwa mwi na undu ungi
wa kukūlya, ukatwika ikomanoni, yi kalakala
40 kwa mwamulo. Undu ti na mbanga ya kuta-
vanywa undu wa mavata ma munzi uu na
kutii ndeto, ila tatona kwikaia undu wa kolo-
41 kolo uu. Na ānēn'ōu, ātula ikomano.

Kilungu tja myongw'eli.

- 1 Indi kilondzo tjakiliṣywa, Vaulo āmēta
avikili kwāke, āmakānya na éania na āumala
2 kuṣi Maketonia. Indi āvita ivalo iya na
āmakānya na ndeto ngingi, āṣi Ela, na ātinda
3 vau myei itatu. Na ākilyi kulika ngalawani
kuṣi Tsilia, āmanzwa ni Ayuti, ōawe, ātwa
ndzama kutsyoka na ndzia ya Maketonia.
4 Indi ātiania nāke Tsovatalo wa Vilo Muve-
loia, indi Atetsalonike: Alitsatalako na Tse-
kundo, na Kaio Muteleve na Timoteo; indi

- 5 ala ma Atsia: Tikjiko na Tolovimo. Indi
 6 atsu mātongoitsya, mātwelelela Toloa. Indi
 matuku ma mikae, itēkiwa nditi, māvita, isyi
 taumala Vilivo na ngalawa na taši kwō Toloa
 matuku atano, tatinda vau matuku mwondza.
- 7 Indi muṣeṇ'ōmwe wa tsavato, naitu tai tiko-
 manite, titule mukae, Vaulo ānēna namo,
 atjenda kuumala kwatja, na ātuuka ndeto
- 8 movaka ni utuku kati. Indi kwai mataa
 mēngi ila numba ya yulu, vala takomanie.
- 9 Indi kwēkala mwomoni mwanake umwe, tsi-
 twa yāke Eitikjo, ākwatwa ni too ula mwito,
 Vaulo akitina kunēna, ālikwa ni too, āvaluka
 numba kuuma yulu ya katatu na ōkilywa, ē
- 10 mukwu. Indi Vaulo āṣēa, āmukumania na
 āmwitsumbilila, ātsya: Mutikatsāiei, undu
- 11 ṣāyu wāke nivowi nṣini wāke. Indi ālitsa
 na ātula mukae na ātsama na ātina kunēna
- 12 namo, movaka kutje, tiwo āumala. Indi
 mātwaā kavitsi, kē ṣāyu na mākjiakitsywa
- 13 il'ēnene. Indi tatongoitsya na ngalawa, taši
 Atso, titjatsya: tikamwotsa Vaulo vau, undu
 niwo wamulile, mwēne akimanza kuṣi na mau.
- 14 Indi ākomana naitu Atso, tamwotsa, taši Miti-
 15 lene. Kuuma vau taumala, muṣeṇ'ōngi ta-
 vika tiemēne na Kjio, indi ul'ōngi takwata
 ndzia ya Tsamo, indi muṣeṇa, ul'ōvikilite,
- 16 tauka Milēto. Undu Vaulo āmanza kuvita
 Evetso, ndakētse kwikalānga Atsia; undu
 ēkulūta, kiṣa kukutonēka kuvika, ēṣwe ē
- 17 Yelutsalēme muṣeṇa wa Vendekote. Indi
 kuuma Milēto ātuma Evetso, āmēta atumia
- 18 m'ōvai kwāke. Indi māvika kwāke, āmēa:
 Ninwitsi kuuma muṣeṇa wa kwandza, ula

- nakinangjie Atsia, t'ōndu nēkalaa kati wēnu
 19 matuku ōnze, ngimusukuma Vwana na kutso-
 nokea kwonze na mēsoi na myelyo, ila ya-
 20 ngwatie kwa ndzama tsya Ayuti; t'ōndu
 ndialēa kunēna ndeto, tsyailite kwa kumu-
 21 tavya na kumutsomesya nā na nūmba; ngi-
 nenge Ayuti na Aelene ukutsi wa mwaluko
 kwa Mulungu na wa mwikio kwa Vwana
 22 waitu Yetsu. Na indino, tsitsya, ningusi
 Yelutsalēme, novētwe tjūni na ndyitsi mau-
 23 ndu, makambitsia; nitsi tu, kana Tjuu museu
 mutsyi na mutsyi nukungutsia, atjatsya:
 24 mbingu na mōnamai mēkumbetelela. Indi
 ningwatsya: soa wa sāyu wākwa ti kindu
 kwākwa, ngiswa ngamina mwendo wākwa na
 usukumi, ula nanengjiwe ni Vwana Yetsu:
 kunenge ukutsi w'ōvoo mutseo wa tei wa
 25 Mulungu. Na indino, tsitsya, nitsi, kana
 mutikāmbila kwona usyu wākwa in'wonze,
 kula navita kwēnu, ngitavanya utsumbi.
 26 Kw'ōndu uu ningumunenge ukutsi mūnzi
 uu: ni museu-ñe wa nzakame ya mundu
 27 wonze; undu ndialēa ndeto ya kumutavya
 28 ndzama yonze ya Mulungu. Itsitsyai inw'ene
 na yende yonze, vala Tjuu museu amwikiye
 aungamii, mwisye uvai wa Mulungu, ula
 29 wēkitiye kwa nzakame yake mwēne. Nitsi,
 kana makalika kwēnu itina wa kuuma kwā-
 30 kwa ndzui ngai, ila itēwia yende tei. Na
 kati wēnu makōkila andu, makinēna ndeto
 31 tsy'ōvungu, mavene avikili, mamatie. Kw'ō-
 ndu uu tsalutjai, mukililikana, kana myaka
 itatu utuku na museu ndiaeka kumukānya
 32 kul'omwe na mēsoi. Na indino ningumwiya

inwi kwa Vwana na kwa ndeto ya tei wāke,
 ila yi na viṇa kumwaka na kumunenge wāi
 33 kati wa andu aṣeu. Ndiamanza veṣa kana
 34 ṣāvu kana ngua tsya mundu. Nimwitsi ēne,
 kana mōko aa matēsitsye wia kwa mavata
 35 mākwa na ma andu mākwa. Kū kwonze
 namwonya, kana kwa kutēsya wia ni kuma-
 tēsetsyā awau, na kulilikana ndeto tsya Vwana
 Yetsu, undu wāitsye: Kunenge kwi matsia
 36 kutē kunengwe. Na ānēn'ōu, ātūlya-ndu
 37 mwēne vamwe na ōnze, āvoya Mulungu. Indi
 kwatwika kiiio kinene tja ōnze na māmualu-
 38 kila Vaulo ngjingoni, māmumuna, makiwia
 woo ula munene ila ndeto, wāitsye, kana
 matikāmbila kwona uṣyu wāke. Māmuuma-
 tsya ngalawani.

Kilungu tja myongw'eli na kimwe.

- 1 Indi kwatwika tavetwa namo na takua
 nanga, taṣi na ngalawa mwendo umwe-umwe
 Koo, na muṣeṇa wa kēli Loto, kuuma vau
- 2 Vatala. Na tōna ngalawa, il'ēkuṣi Voinike,
- 3 talitsa na taumala. Indi Kivilo kitjoneka,
 na takieka kwoko kw'āka, takwata ndzia ya
 Tsilia na tavika Tilo; undu ngalawa yaṣetsyā
- 4 mwiyo wayo kū. Indi tōna avikili, tēkala kū
 matuku mwondza; namo māmutavya Vaulo
- 5 kwa Tjuu, ndakāmbatie Yelutsalēme. Indi
 kwatwika, tavitja matuku maitu, taṣi, ōnze
 na aka na tsyana makituumatsya muvaka
 ndza ya mutsyi na tatulya-ndu ngūkani, ta-
- 6 voya Mulungu, tēania na talika ngalawani,
- 7 indi atsu mēnuka kwō. Indi taminukilya

- tjalo kuuma Tilo, tauka Votolemai na takē-
 sanya na avikili, tēkala muṣeṇ'ōmwe kwō.
- 8 Indi muṣeṇa wa kēli taumala, tauka Kaitsalia
 na talika nūmba ya Vilivo, mutavanya uvoo
 mutseo, umwe wa ala mwondza, tēkala kwāke.
- 9 Indi nāke āi na ēetu ana, matāi na aume, ala
 10 māṣa maundu. Indi tikikala kū matuku
 mēngi, kwaṣēa mundu kuuma Yutaia, munavi,
 11 tsyitwa yāke Akavo, na āuka kwitu. Na ōtsa
 ndavu ya Vaulo, āyova mau na mōko, ātsya :
 Un nukunēna Tjuu muṣeu : mundu, mwēne
 ndavu ii, Ayuti makamwov'ōu Yelutsalēme
 na makamuumya, mamwikie ndzāni tsya
 12 amaiṣa. Indi tēwa ndeto itsu, tamukānya iṣyi
 na al'āngi ma mutsyi uu, ndakāmbatie Yelu-
 13 tsalēme. Tiwo Vaulo ātsungia : Mwikanyāta,
 mukiia na mukindula ngoo yākwā? Undu
 né niumbīte, ti kwovwa tu, indi na kukwa
 Yelutsalēme undu wa tsyitwa ya Vwana
 14 Yetsu. Indi akilēa kutwiṣikitsya, takilya,
 titjatsya : Tjendo tja Vwana kikike.
- 15 Indi matuku atsu māvita, tōva tjalo, tāmba-
 16 tia Yelutsalēme. Indi na amwe ma avikili
 ma Kaitsalia māṣi vamwe naitu, makitutwaa
 kwa Munatso, mundu Mukivilo, muvikili wa
 17 tene, tāmama kwāke. Indi tikivika Yelu-
 18 tsalēme, avikili mātuṣaua netsa. Muṣeṇa wa
 kēli Vaulo āṣi naitu kwa Yakovo na atumia
 19 ōnze mākomana kū. Na āmakēṣya, āmanenge
 uvoo umwe n'ōmwe wa maundu, Mulungu
 20 wēkjie amaiṣani kw'ōṣukumi wāke. Indi
 mēwa, māmutaia Mulungu na māmwia : Nu-
 kwona, mwanātsa, ngili tsysanāta tsyi vau kati
 wa Ayuti, ala maikiite, na ōnze mē na kiwiu

- 21 kwa mwamulo. Indi mātavwa uvoo wāku,
kana nukutso mesya Ayuti ōnze kū kwonze
amašani, maekane na Motse, utjatsya: mati-
kāike tsyana na matikatambuke kwa tsi-
22 šio. Tikēkāta? Makēwa niwo, kana nūkite.
23 Indi ik'ōu, ula tikukutavya. Kwitu vē andu
24 ana, mē na wašo. Atsu umōtse, ukēševvyo
vamwe namo na umya mali, mēndzwe tjongo,
na ōnze makamaṇa, kana ul'ōndu wāku mata-
vitsywe, ti kindu, indi nukutambuka mwēne,
25 ukitsitsya mwamulo. Indi ala amaša, maī-
kiite, tamōlēle, makaitsetsee kwa kišangōna
tja aimu na nzakame na ila yititwe na ulalai.
26 Tiwo Vaulo ōtsa al'āndu mušē'ōngi, na
ēševvyo vamwe namo, ālika numba nzeu na
akitavanya, kana matuku ma kiševvyo nima-
vikite, muvaka tjumwe kišangona tja kul'ōmwe
27 wō. Indi ala matuku mwondza mākilyi ku-
šela, ala Ayuti ma Atsia māmwona numba
nzeu, māingianitsya ngušu yonze na māmū-
28 kwata, makiia: Aume, Aitsaēle, tēšetsyai!
Utsu niwē ula mundu, ukutso mesya kū kwe-
nze, akivuša andu aa na mwamulo na vandu
vā; na ingi ālitja Aelene numba nzeu na
29 atsunya vandu vā vaše. Undu māi māmwona
Tolovimo Mwevetso vamwe nāke mutsyi na
30 mātšya: Vaulo āmulitja numba nzeu. Na
mutsyi wonze wōkila na kwatwika mutulanyo
wa andu. Na mākwaṭa Vaulo na māmū-
malya numba nzeu, makimukutsya; na mi-
31 tuki myomo yavingwa. Na makimanža ku-
mūaa, nguma yamuvikia valotsi wa ngili
32 wa kituu: Yelutsalēme wonze nukūkila. Utsu
ōtsa oyu matsikali na mavalotsi ma yana

- na ātsemba kwō. Indi-mo mōna valotsi wa ngili na matsikali, māeka kukuna Vaulo.
- 33 Tiwo valotsi wa ngili āsengea, āmwotsa na āmula, ōvwe na mīpololo ili, na ākūlya: niwō
- 34 na ēkji'āta? Angi māia uu n'āngi māia uu nguṣuni: indi ndātona kumaṇa undu wa-wo
- 35 kwa kilondzo, āmula, atwawe ngomeni. Indi akīṣwa āi mbatsyani, ētsa kukuwa ni matsikali
- 36 undu w'ōniendu wa nguṣu; undu andu ēngi
- 37 mātia, makiia: Umūae! Na ākilyi kulikwa ngomeni, Vaulo āmwia valotsi wa ngili: Ndu-ndetje, ngutavye ndeto? Nāke ātsya: Nuitsi
- 38 kielēne? Tiwē ula Mwaikivito, ula matuku matiti māvita, unōkililye andu ngili ina ma
- 39 Tsikalio, na akimaumalya ŋika? Indi Vaulo ātsya: Ne ni mundu Muyuti, Mutalatso wa Kilikia, mwana-mutsyi wa nguma nene. Indi
- 40 ningukuvoya, undeke, ninēne na andu? Indi āmweka, Vaulo āungama mbatsyani, āmave-nētsya andu na kwoko; indi kwatwika ikilya, āmēa kiṣyomo tja kievalaio, atjatsya:

Kilungu tja myongw'eli na kēli.

- 1 Aume, ānātsa na aiṣe, mbiṣikitsyei, ngikāia
- 2 indino mbē wēnu. Indi mēwa, kana ānēna namo kiṣyomo tja kievalaio, mākilya kji; na
- 3 ātsya: Nihe mundu Muyuti, natsyaiwe Talatso wa Kilikia, indi naewa mutsyi uu mauni ma Kamaliēle, ngitsomeṣywa mwamulo wa aiṣe kalakala ke, nēwa kiwiu kwa Mulungu,
- 4 t'ōndu inw'ōnṣe mwi natjo munzi-uu; nalundja kitsomo ki muvaka kikwu, ngiova na ngi-
- 5 matwaa tjumbani aume na aka; ul'ōndu

- mukoani munene na utumia wonze ukutoŋa kungutsia; na nanengwe mavalua nimo kwa ānaise, naŋi Tamatsako, nove na ala ma kū na
- 6 kumatwaa Yelutsalēme, makunwe. Indi kwa-
twika, ngiŋi na ngiŋengelela Tamatsako, tsyua
ikiungama, imwe tjēni kinene tjamulika-ŋe
- 7 kuuma kitutuni, na navaluka-nzi na nēwa wa-
tsya, ukimbia: Tsaulo, Tsaulo, nukundungilya-
8 ki? Indj-ŋe natsungia: Ni-wō, Vwana? Na
āmbia: Ne ni Yetsu Munatsalēte, ul'ōkumu-
- 9 lundja. Indi ala māi nākwa, mōna tjēni,
indi watsya, ula wanēna nākwa, matiaiwa.
- 10 Indi nātsya: Ngēkāta, Vwana? Nāke Vwana
āmbia: Wōkila, ŋi Tamatsako, na kū ukatavwa
- 11 maundu ōnze, ala wāmulilwe, wike. Indi ngi-
ŋwa ndiaona kīndu kwa kititso tja tjēni kiya,
ngikwatwa mōko ni atindanya mākwa, nauka
- 12 Tamatsako. Indi Anania, mundu muŋeu wa
mwamulo, ukutaiwa ni Ayuti ōnze, matuie kū,
- 13 āuka kwākwa na āungama vakuvi, āndavya:
Tsaulo, mwanātsa, unengwe kwona. Nākwa
- 14 tsaa uu-uu nāmwona. Indi ātsya: Mulungu
wa aise maitu nuakunuvie kumaŋa tjendo tjāke
na kwona ula mukalakala na kwiwa watsya
- 15 kaŋwani wāke, wiŋwe ngutsi yāke kwa andu
16 ōnze ya maundu, ala wōnie na kwiwa. Na
indino wikalangila-ki? Wōkila, wikiwe ma-
ndzi, ukaŋambwe mawaŋe māku, ukita tsyitwa
- 17 yāke. Indi kwatwika, natsyoka Yelutsalēme,
na ngivoya Mulungu numba nzeu, nakwatwa
- 18 ni Tjuu na namwona, akimbia: Ikulūte na
umāla mituki Yelutsalēme, undu matikētikila
- 19 ukutsi wāku kwākwa. Nākwa nātsya: Vwana,
ēne nimētsi: niŋe, ula wamakwatie, ala makwi-

- 20 kiite, na kumaṇamatsya matsinakokeni; na
vala nzakame ya Tsevano, ngutsi yāku,
yētiwa-nzi, nākwa mwēne nai ngiungama vau
na ngitikila na ngiia ngua tsy'ala māmūaie.
- 21 Na āndavya: Ši, né ngakutuma kwa amaiša
22 kwatsa. Indi māmwişikitsya movaka ndeto
ii na mōkilya watsya wō, matjatsya: Umūae
mundu utsu, undu ndētona kwikala šāyu ingi.
- 23 Namo makiiia na makitembua ngua na matju-
24 lutja kitoo yulu, valotsi wa ngili āmula, alikwe
ngomeni, atjatsya, mamukune na myundzyu,
25 amape undu wa tjau undu māmuiia uu. Indi
māmīna kumumamya, akunwe, āmwia valotsi
wa yana, ūngji vau: Ni kalakala kwēṇu, ku-
mukuna Mulōma na ndanāmba kutsililwa?
- 26 Indi valotsi wa yana ēwa, āši kwa valotsi wa
ngili, āmutavya, atjatsya: Nukwenda kwi-
27 kāta? Undu mundu uu ni Mulōma. Indi
valotsi wa ngili āmwitsia, āmwia: Undavye,
28 wi Mulōma? Indi ātsya: Ii. Indi valotsi
wa ngili ātsungia: Ne nanengjiwe wo utsu
kwa ilovia tsingi. Indi Vaulo ātsya: Indi né
29 natsyaiwe nawo. Na-yu māekana nāke, ala
māmanza kumukūlya. Indi ula valotsi wa
ngili ākia, āmaṇa, kana ni Mulōma na undu
30 wai āmwovēte. Indi muṣeṇ'ōngi, atjenda
kumaṇa niwo undu wa kutavanywa ni Ayuti,
āmuṣatsya na āmula, akoani anene makomane
na atumia ōnze na āmuṣētsya Vaulo, āmūnga-
mya kati wō.

Kilungu tja myongw'eli na katatu.

- 1 Indi Vaulo ātsitsya ikomano, ātsya : Aume,
- ānātsa, natambukjie ndzia ya Mulungu n'ōma-
- 2 nani museu vyu muvaka muṣeṣa uu. Indi
- mukoani munene Anania āmāmulila maungji
- 3 vau kwāke, kumukuna kaṅwa. Tiwo Vaulo
- āmwia : Mulungu akilyi kukukuna, ukito,
- uvakītwē weu ! Nāku nuikalite vau, undzilile
- 4 mwamulo, ata ? Indi ala maungji vau utē,
- mātsya : Nukuumānga mukoani munene wa
- 5 Mulungu ? Nāke Vaulo ātsya : Ndinamaṇa,
- ānātsa, kana ni mukoani munene. Undu vōlē-
- twē : Ndukamunēnee nai mwamuli wa mbai
- 6 yāku. Indi Vaulo āmaṇa, kana kilungu kimwe
- ni tja Atsatukaio na kingi tja Avalitsaio, āia
- ikomanoni : Aume, ānātsa, niṅe Muvalitsaio,
- mwana wa Avalitsaio, ningutsililwa undu wa
- 7 mutaliṣyo n'ōtsyukji wa akwu. Indi akinēn'ōu,
- kwatwika iteta ya Avalitsaio na Atsatu-
- 8 kaio, na nguṣu yatānitsya. Undu Atsatukaio
- mēkwatsya : vatingwa utsyukji kana alaika
- kana tjuu, indi Avalitsaio kwitikila ōnze ēli.
- 9 Indi kwatwika kilondzo kinene, na mōkila
- amwe ma ōli ma kilungu tja Avalitsaio, mātē-
- tanya, matjatsya : Titinōna undu uṣuku kwa
- mundu uu. Indi kiṣa tjuu ānēna nāke kana
- 10 mulaika— ? Indi kwatwika iteta yai, valotsi
- wa ngili ākia ; Vaulo akatembuwa nimo, āmā-
- mulila matsikali, maṣṣē, mamukue kati wō na
- 11 kumutwaa ngomeni. Indi utuku, uvikilite,
- Vwana āmwitsia, ātsya : Uṇauke ! T'ōndu
- wanenge ukutsi wa maundu mākwa kū Ye-

- lutsalēme, n'ōu ni wāku kunenge ukutsi
 12 na Lōma. Indi kwatja, Ayuti mākomana,
 mākila muma, matjatsya: kutii kuya kana
 13 kuñwa, matamūaite Vaulo. Indi māi andu
 kuvituka myongw'ēna, ala mākila mum'ē-
 14 tsu. Namo māuka kwa akoani anene na
 atumia, mātšya: Takila muma, titikatsame
 15 kīndu, titamūaite Vaulo. Na indino inwi na
 atumia ōnze mukamunenge valotsi wa ngili
 uvoo, amušētsye kwēnu, ni kana mumane
 netsa maundu māke. Indi ndanāmba kuše-
 16 ngea, isyi tiumbanite, kumūaa. Indi mwivae
 wa Vaulo ēwa kitwio kī na ālika ngomeni,
 17 āmutavya Vaulo. Indi Vaulo āmwita umwe
 wa mavalotsi ma yana, ātsya: Mwanake uu
 ukamutwae kwa valotsi wa ngili, undu ē n'ōndu
 18 wa kumutavya. Nāke āmwotsa, āmutwaa kwa
 valotsi wa ngili na ātsya: Mwove Vaulo āmbita,
 āmboya, niete mwanake uu kwāku, ē n'ōndu
 19 wa kukutavya. Indi valotsi wa ngili āmukwata
 kwoko na āši nāke mwašo, ākūlya: Ni tjau,
 20 kila wi natjo tja kundavya? Indi ātsya:
 Ayuti nimatwie ndzama ya kukuvoya, usētsye
 uni Vaulo ikomanoni, ni kana kumana netsa
 21 undu wāke. Nāku ndukamaikie, undu aume
 mō kuvituka myongw'ēna māmukungia, ala
 makilile muma: vatii kuya kana kuñwa,
 matamūaite; na indino mayumbanītye,
 22 matjetelela witikilo wāku. Nāke valotsi wa
 ngili āmweka mwanake, āmina kumwamulila,
 ndakamutavye mundu, kana numbumbulile
 23 undu uu. Na āmēta ēli ma mavalotsi ma
 yana, ātsya: Umbanyai matsikali māna
 ēli, ma kuši Kaitsalia na alitsi ma nga-

- mitsi myongo mwondza na akwi ma matumo māna ēli, tsaa katatu w'ōtuku wavita.
- 24 Na tsovyai namu, mamulitsililye Vaulo na
 25 mamutwae netsa kwa Veliki, wali. Na ōla
 26 valua uu : Kalautio Litsia nukumukēšya wali
 27 ula mutseo muno, Veliki. Ayuti manamukwatie mundu uu na makilyi kumūaa; nauka na matsikali, ninamwokola, ngitavwa : ni
 28 Muloma; na ngimanza kumaṇa undu, ula māmutavanya, ninamutwaa ikomanoni yō.
 29 Ninōna, akitavanywa undu wa matētanya ma mwamulo wō, indi kutiai kitavanyo tja kumūaa kana tja kumwikia tjumbani. Indi nanengwe uvoo, kana mēkumukungia, oyū namutuma kwaku na namatavya na atavanī,
 31 mamunenee mbē wāku. N'āla matsikali mām-wotsa Vaulo, t'ōndu māmūlilwe, māmutwaa
 32 n'ōtuku Andivatili; indi muṣeṇ'ōngi mātsyoka ngomeni, māeka alitsi ma ngamitsi, maṣi nāke.
 33 Atsu mālika Kaitsalia na māmūnenge wali
 34 valua na māungamya Vaulo mbē wāke. Indi ātsoma na ākūlya: ni wa kivalo tjau? Na
 35 āmaṇa, ni wa Kilikia, ātsya : Ngakwiṣikitsya, atavanī māku mavikite. Āmūla, aiiwe ṇumba y'ōtsili ya Elote.

Kilungu tja myongw'eli na kana.

- 1 Indi matuku atano māvita mukoani munene Anania āṣēa na atumia amwe na munēni umwe Teletulo; atsu māmūtavanya Vaulo kwa wali.
 2 Indi āetwe, Teletulo āndza kumūtavanya, atjatsya : Nitikwona uvoo mwingi kwāku na andu
 3 mōna myalulo mitseo kwa wui wāku, naitu

nitikwitikila maundu atsu isy'onze na kū
 kwonze, tikikutungia muvĕa wonze, Veliki
 4 mutseo. Indi ndikunamatsye ingi, ningu-
 kuvoya, utwisikitsye ndeto tsya kutila tu
 5 kw'öndu utseo wāku. Undu tamwonie mundu
 utsu mwanangji, ukwingianitsya Ayuti ōnze
 kū-nzi, na mutongoi w'ötāni wa Anatsolaio,
 6 ula watatie kutsunya numba nzeu; na tamu-
 kwata, tamanza kumutsilila kwa mwamulo
 7 witu. Indi valotsi wa ngili Litsia āṣea na
 8 āmwotsa kwitu na viṇa na āmulila atavanī
 māke, mauke kwāku. Nukutsomoa mwēne
 kumukūlya na kumaṇa maundu ōnze, ala isyi
 9 tikumutavanya. Indi na Ayuti mētikitsya,
 10 matjatsya: maundu aa niwo. Na wali āmu-
 venetsya, anēne, Vaulo ātsungia: Ngimaṇa,
 wi ndzili ya mbai ino myaka mingi, ningwi-
 11 kaia maundu mākwa na kutakia. Nukutoṇa
 kumaṇa, kana matuku mākwa matinavituka
 ikumi na ēli, kuuma naṣṣea Yelutsalēme, nga-
 12 muvoye Mulungu. Na matinēmbona, nginēna
 na mundu kana ngiingianitsya nguṣu numba
 13 nzeu kana mutsyi. Na matitoṇa kwete
 ngutsi tsya maundu, ala indino mēkundavanya.
 14 Indi ningukunenge ukutsi, kana nguṣukuma
 Mulungu wa aiṣe maitu kwa kitsomo kī, kila
 mēkukīta utāni, ngiikīa tsyonze, ila tsyōlētwe
 15 mwamuloni na anavini; ngiṣwa nī na muta-
 liṣyo kwa Mulungu, ula mēkwitikila atsu ēne:
 kana utsyukji wa akalakala na atakalakala
 16 ukilyi kutwika. Kw'öndu uu nākwa mwēne
 ningumanza na viṇa wonze, nīkale n'ōmaṇani,
 utakjimītwe mbē wa Mulungu na wa andu kū
 17 kwonze. Indi ninaukjie, myaka mingi yavita,

ngiumya maṣembo kwa mbai yākwā na iṣa-
 18 ngōna. Ngik'ōu, manambona nūmba nṣeu,
 ta mundu, ukwiṣeuṽya, kutē nguṣu na kutē
 19 kilondzo, indi Ayuti amwe ma Atsia — kwai
 kavāa atsu maungame mbē wāku na kutava-
 20 nya, makīṣwa mē undu nākwa. Kana atsu
 ēne matavanye: nimanōnie wai mwau, ngiu-
 21 ngama ikomanoni, kana ni kwa watsya uu, ula
 ninaie, nungamite kati wō: Undu w'ōtsyukji
 22 wa akwu ningutsililwa mūnzi uu. Indi Veliki
 āmatītsya, undu wamaṇa netsa undu wa ki-
 tsomo kī, atjatsya: Litsia, ula valotsi wa ngili,
 23 āṣēa, ngatsil'ēkwani yāku. Āmwamulila va-
 lotsi wa yana, aiiwe tjumbani na aṣumue na
 24 ndakamatsyie andu māke, kumuṣukuma. Indi
 matuku amwe māvita, Veliki āuka na Tulu-
 tsila, mukāke, ula wai Muyuti, āmwita Vaulo
 na āmwiṣikitsya uvoo wa mwikio kwa Kilitsito
 25 Yetsu. Indi akinēna undu w'ōkalakala na
 mwitiño na ikwani, ikilyi kūka, Veliki ākwa-
 twa ni vwia, ātsungia: Indino nukutoṇa kuṣi;
 26 indi nāona, vatē wia, ngakwita. Na akita-
 liṣya, akanengwe ilovia ni Vaulo: kw'ōndu
 27 uu atina kumwita na anēna nāke. Indi mya-
 k'ēli yavita, Veliki ākita mulili wāke Volokio
 Vetsito. Na akimanza kutsetsenga Ayuti,
 ātia Vaulo, ōvētwe.

Kilungu tja myongw'eli na katano.

1 Vetsito ātwika wali, muṣeṇa wa kana āmba-
 2 tia Yelutsalēme kuuma Kaitsalia. Na akoani
 anene na andu ma mbē ma Ayuti māmunenge
 3 uvoo wa Vaulo na māmuvoya, makimanza tei

- wāke, amwite, auke Yelutsalēme; mātwa ndza-
 4 ma kumūaa, ndziani. Nāke Vetsito ātsungia:
 Vaulo ē vau tjumbani Kaitsalia, indi nākwa
 5 ngāsi mituki. Ātsya: Na ala anene kwēnu
 māsēa, makamutavanye, kukiṣwa kwi undu
 6 wai kwa mundu uu. Indi ātinda kwō matuku
 matiti, ṛaṛa kana ikumi, āṣēa Kaitsalia; mu-
 ṣen'ōngi ēkala-nṛi kitumbini tj'ōtsili, āmula,
 7 Vaulo aetwe. Indi āuka, Ayuti, ala manaṣēie
 kuuma Yelutsalēme, māmuṣyululukila, maki-
 umya matavanyo mēngi na maito, ala mata-
 8 toṇa kumakutsia. Na Vaulo akikaia: Ndia-
 vitia nongo, ndiavuṣya mwamulo wa Ayuti
 9 kana ṛumba nṛeu kana Kaitsala. Indi Vetsi-
 to atjenda kumatsetsenga Ayuti, āmutsungia
 Vaulo: Nukwenda, wāmbatia Yelutsalēme,
 10 makwani atsu matsililwe kū ni-ṛe? Indi
 Vaulo ātsya: Nungamite mbē wa kitumbi
 tj'ōtsili tja Kaitsala, vā nivo ngutsililwa; ndia-
 11 mēka Ayuti nai, t'ōndu nāku uitsi netsa. Na
 ngiṣwa ni mundu muṣuku-ṛe, na nēka undu
 wa kūawa, ndilēa kukwa; indi kukiṣwa ti
 kīndu, kila atsu mēkundavanya, vatingwa
 mundu, utoṇaa kumbumya kwa andu atsu.
 12 Ningumwitia Kaitsala. Tiwo Vetsito ānēna
 ndzama na alili māke, ātsungia: Wamwitia
 Kaitsala, ukaṣi kwa Kaitsala.
 13 Indi matuku amwe māvita, tsumbi Akiliva
 na Velenike māuka Kaitsalia, kukēṣya Ve-
 14 tsito. Indi makitinda vau matuku mēngi,
 Vetsito āmutavya tsumbi ikwani ya Vaulo,
 atjatsya: Vē mundu, ula unatiwe ni Veliki
 15 ōvētwe, utsu, navika Yelutsalēme, akoani
 anene na atumia ma Ayuti mānenge uvoo

- 16 wāke, makimanza, atsililwe, ninamatsungia ;
 ti kišio tja Alōma, kutsilila mundu mana,
 mutavanywa ndanāmba kūngama ušyu n'ōšyu
 na atavanī māke na kwona vandu va kwikaia
 17 undu wa kitavanyo. Na māvika kū, ndinē-
 tštsya ; mušen'ōngi nēkala-nzi kitumbini tj'ō-
 18 tsili, nināmula, mundu uu aetwe. Atavanī
 māuka, matinēmwetee ndeto nzuku, t'ōndu
 19 nāitsye, indi māi na matetanya nāke undu
 wa mwikio wō na wa Yetsu umwe, wakwite,
 20 ula Vaulo ukwatsya : ē šāyu. Indi ngitsāni-
 tsywa undu wa ndeto ii, ninātsya : Nukwenda
 kušī Yelutsalēme, ukatsililwe vau ndeto ii ?
 21 Indi Vaulo ētia Kaitsala, aiiwe, muvaka ni
 utsili wa Aukutsito, nināmula, aiiwe muvaka
 22 ngamutume kwa Kaitsala. Indi Akiliva
 āmwia Vetsito : Ningwenda na mwēne ku-
 mwišikitsya mundu uu. Ātsya : Uni uka-
 23 mwišikitsya. Na kwatja Akiliva na Velenike
 māuka n'ōtana munene na mālika numba ya
 kwišikitsya ndeto vamwe na mavalotsi ma
 ngili na andu ma mbē ma mutsyi, na Vetsito
 24 āmula, Vaulo aetwe. Na Vetsito ātsya :
 Tsumbi Akiliva na aume ōnze, ala mwi vau,
 mukumwona vā mundu, ula ngušu yonze ya
 Ayuti Yelutsalēme na kū, manambitsia, ma-
 kiia : mundu utsu ndētona kwikala šāyu ingi.
 25 Indi-ñe ninōna, ndanēka undu wa kūawa ;
 indi nāke mwēne akimwitia Aukutsito, nina-
 26 twa kumutuma. Na ndin'ōndu, ula wa kala-
 kala, nimwolēle vwana ; kw'ōndu uu namwete
 kwēnu na muno-muno kwāku, tsumbi Akiliva,
 kenda, mukūlanyo wašela, nione undu wa
 27 kwola. Undu ningwatsya : kutii akili, ku-

tuma mundu mwove, vatē kunenge uvoo wa kitavanyo.

Kilungu tja myongw'eli na sandatu.

- 1 Indi Akiliva āmwia Vaulo: Nukwamulilwa,
kunēna undu wāku. Tiwo Vaulo ātambautja
- 2 kwoko ēkaia: Ningwatsya, ni na matsia ngilyi
kwikaia mūnzi uu mbē wāku, tsumbi Akiliva,
- 3 kwa maundu ōnze, ngutavanywa ni Ayuti; ku-
vituka, undu nukumaṇa netsa tsyiṣio na ma-
kūlanyo ōnze ma Ayuti. Kw'ōndu uu ningu-
- 4 kuvoya, umbiṣikitsye na mūmitsyo. Mwendele
wākwa kuuma wana, ula kuuma kwandza
mbaini yākwa na Yelutsalēme, Ayuti ōnze
- 5 nimawitsi makimaṇa-ṇe tene, kiṣa mēkwenda
kunenge uvoo, kana nēkalile kw'ōtāni, ul'ōku-
kwata netsa uṣukumi waitu wa Mulungu,
- 6 Muvalitsaio. Na indino nungamite vā, ngi-
tsililwa undu wa mutaliṣyo wa mbaṣa, ila aṣe
- 7 maitu māṣitwe ni Mulungu, kwayo mbai
ikumi na yili tsitu ikutaliṣya kuvika, ikiṣu-
kuma Mulungu utuku na muṣeṇa. Undu wa
mutaliṣyo uu, ningutavanywa ni Ayuti, tsumbi.
- 8 Kwēṇu kutiikiika: Mulungu kutsyutja akwu,
- 9 ata? Indi-ṇe nātsya, ni wākwa, kūkita na
- 10 viṇa tsyitwa ya Yetsu Munatsolaio. Na nēk'ou
Yelutsalēme na nēkia tjumbani ēngi ma aṣeu,
nginengwe viṇa ni akoani anene; na matjua-
- 11 wa, nētikila na watsya wākwa. Na kū kwonze
matsinakokeni mēngi ngimakuna namakandia,
manēne uniendu; na ngivituka kumēwia ndzika,
- 12 namalundja muvaka mitsyi ila ya-ndza. N'ou
nai ngiṣi Tamatsako na viṇa na witikilo wa

- 13 akoani anene, muṣeṇa kati nōna ndziani,
tsumbi, tjēni kuuma kitutuni, kivitukite ki-
titso tja tsyua, tjamulikila ṇe na ala mae-
14 ndanya nākwa. Na iṣyonze tikivaluka-nzi,
nēwa watsya, ukumbia kiṣyomo tja kievalaio :
Tsaulo, Tsaulo, nukundungilya-ki? Ni kumu
15 kwāku kwikitsya nṣele mūdzyu. Indi-ṇe
nātsya: Ni-wō, Vwana? Nāke Vwana ātsya :
Ṇe ni Yetsu, ul'ōkumulundja. Indi ukila,
16 ukaungame na mau māku. Undu nōneka
niwē, ni kwa kukutsovyā, utwike muṣukumi
na ngutsi, t'ōndu umbonie na t'ōndu ngōneka
17 niwē, ngikunuva mbaini yāku na amaiṣani ;
18 kwa atsu ningukutuma, kumavingua mēṣo mō,
kumālyulila kuuma kivindu tjēnini na kuuma
Tsatana kwa Mulungu, manengwe yekea ya
mawaṣe na wāi kwa ala maṣeuvitywe ni mwī-
19 kio, ula wi kwākwa. Tiwo, tsumbi Akiliva,
20 ndialēa kwīsikitsya ula woni wa kitutuni, indi
namatavya, ala mē vau Tamatsako na Yelu-
tsalēme na-nzi yonze ya Yutaia na amaiṣa,
mēlile na mālyuke kwa Mulungu, makika
21 maundu, mēanite mwalyulo wa ngoo. Kwa
ndeto ii Ayuti māngwata nūmba nṣeu, mā-
22 manṣa kumbuaa. Na nētsiwa kitēṣetsyo, kila
tja Mulungu muvaka muṣeṇa uu, nungamite,
nginenge ukutsi mutiti na munene, ngilēa
kutavanya undu, kutē ila anavi mānēnie :
23 kana ikilyi kwikika, na Motse: kana Kili-
tsito ni kuṇamaa, na akiṣwa ni ikiṣaṣi ya utsyu-
kjini wa akwu, akilyi kutavya tjēni mbai ino na
24 amaiṣa. Indi akikaia uu, Vetsito ātsya na wa-
tsya munene : Wi na kilalu, Vaulo ; kutsoma
25 kwingi kukwalyula kilalu. Indi Vaulo ātsya :

Ndi na kilalu, Vetsito mutseo, indi ningunēna
 26 ndeto tsya-wo na tsya akili. Undu tsumbi
 nuitisi maundu atsu, kw'ōndu uu ningunēna
 ria mbē wāke; undu ndikwatsya ndeto imwe
 ya maundu atsu niviṣite mbē wāke; undu uu
 27 ndwaikika ututoni. Nukwikia anavi, tsumbi
 28 Akiliva? Nitsi, nuikiite. Indi Akiliva
 āmwia Vaulo: Nukundzetsenga mituki, ni-
 29 twike Mukilitsito. Indi Vaulo: Ninguvoya
 Mulungu: ti wẹ mwēne tu, indi na al'āngi
 ōnze, ala mēkumbiwa mūnzi uu, matwike,
 mituki kana kavola, andu tākwa, vatē mbingu
 30 itsu. Na tsumbi ōkila na wali na Velenike
 31 na ala mēkala-nzi vamwe namo, na māsi
 mwaṣo, mānēnanya matjatsya: Mundu uu
 32 ndēkwika undu wa kūawa. Indi Akiliva
 āmwia Vetsito: Mundu utsu kiṣa atonje kuṣa-
 tsywa, kiṣa ndāmwitia Kaitsala.

Kilungu tja myongw'eli na mwondza.

1 Indi kwatwītwe, tumale na ngalawa kuṣi Ita-
 lia, māmuumya Vaulo na ōve angi amwe kwa
 valotsi wa yana, tsyitwa yāke Yulio, wa kituu
 2 tja Aukutsito. Indi talitsa ngalawani ya Atala-
 miti, yendaa kuṣi ngaliko tsya Atsia, taumala,
 akīṣwa āi vamwe naitu Alitsalako Mumaketonja
 3 wa Tetsalonike; muṣen'ōngi taṣi Tsitono. Na
 Yulio, ula wamwikjie Vaulo tei, āmuletja, āṣi
 4 kwa ananāe, akētse kwewa. Kuuma vau tau-
 mala, tavita iṣeo wa Kivilo, undu mbevo tsya-
 5 ṣautsya; tavita ukanga wa Kilikia na Vambi-
 6 lia, tavika Mila wa Likia. Na kū valotsi wa
 yana ōna ngalawa ya Aleketsandelia, ikuṣi

- 7 Italia, ātulitsililya-yo. Indi matuku mēngi
 taši kavola na na viņa tavika Kinito; na
 mbevo ikitulēa, tišēe, tavita Keleta, telekēle
 8 Tsalamone; na viņa tu tavita, tauka vandu
 vētawa ituitsyo itseo, vakuvi na mutsyi
 9 Latsea. Indi matuku mēngi māvita na
 kwatwika kwai mušāna kuši na ngalawa,
 undu na matuku ma kwivunga māmīna ku-
 10 vita, Vaulo āmakānya, atjatsya: Aume,
 ningwona, kana tjalo kī kikakita mōṇamai
 na mušāna mwingi ti wa miiyo na wa
 11 ngalawa tu, indi na wa mašāyu mēṇu. Indi
 ula valotsi wa yana āmwikīa mwamuli wa
 ngalawa na mwēne-yo, kutē ila ndeto tsya
 12 Vaulo. Indi kituitsyo kitāila kwa kwikala
 kū, matuku ma mbevo masele, ala ēngi mātwa
 ndzama kuumala kū, mavike, kiša kukitonēka,
 Voinike, mēkale vau matuku ma mbevo; nitjo
 kituitsyo tja Kelete, tjelekele mukikanitsyo
 wa muumilo w'ēseo na wa nzuilo wa yulu.
 13 Indi ikiuma mbevo nditi ya mutjamano w'ēseo
 mātsya: kitwio tjō ni tja kalakala, mākua
 14 nanga na māvītīla Kelete vakuvi muno. Indi
 undu utiti tjašēea kitsiliani kivungji kinene,
 kītawa tja mukikanitsyo wa nzuilo wa yulu.
 15 Indi ngalawa yakwatwa na yaemwa ni kivu-
 16 ngji, tatsitsya, kula tikatwawa. Indi tikiše-
 ngelela mituki katsilīa kamwe, kētawa Kauta,
 17 na viņa tatsomoa kwamula ivetela, ila mālitsi-
 lilya, kwa kwova ngalawa kū iseo kw'ōtuika;
 na makikīa kulika Tsilitini, māsētsya ngua
 18 tsya ngalawa, n'ōu mātwwa. Indi tikiṇama-
 tsywa muno ni kivungji, muṣeṇa wa kēli mētja
 19 miiyo ukangani na muṣeṇa wa katatu mētja

- itsamu tsya ngalawa na mōko mō ēne ukanga-
 20 ni. Indi tsyua ikilēa kwoneka na ndata matu-
 ku mēngi na kivungji kikivunga, mutalisyo
 21 wa kwokoka kwitu, ula watialite, waſela. Na
 ndzaa ikīſwa yai ŋingi, tiwo Vaulo aungamite
 kati wō, ātsya: Aume, kunai kavaa kwiſwa
 munambiſikitsye, mutikaume Kelete, na kwona
 22 uŋamai uu na muſāna. Indi na indino ningu-
 mukānya, kuŋauka; undu kutikōa nōngo ſāyu
 23 umwe wēŋu, kutē ngalawa yoka. Undu utuku
 uu mulaika wa Mulungu, mwēne-ŋe, ula ngu-
 24 muſukuma, āmbitsia, atjatsya: Ndukakie,
 Vaulo, ukaungama mbē wa Kaitsala; na
 tsitsya, Mulungu nukunengjie ōnze, ala mē-
 25 kwendanya nāku. Kw'ōndu uu ūaukai, aume;
 undu ningumwikia Mulungu, kana niwo, ul'ō-
 26 ndu nundavitsye. Indi kutii ngalali, tikwe
 27 kitsiliani. Indi kwatwika utuku wa ikumi na
 kana, naitu tikitwawa kū na kū Atilia, utuku
 kati andu ma ngalawa mātsya: nzi nikusenge-
 28 lela. Na māela mandzi, mōna maſima myo-
 ngw'eli; indi māsi mbē undu utiti na ingi māela
 29 mandzi, mōna maſima ikumi na atano; na
 makikia, titiikwe kundu, kwi mavia, māletja
 nanga iŋa kū itina wa ngalawa, mētelela, kutje.
 30 Indi andu ma ngalawa makimanza kukia nga-
 lawani na makisētsya ivetela ukangani, matja-
 31 tsya: mēnda kuletja nanga kū mbe, Vaulo
 āmwia valotsi wa yana na ala matsikali: Ma-
 kiſwa andu atsu matyikala ngalawani, mutitōŋa
 32 kwokoka. 'Tiwo matsikali mātila ndii tsya
 33 ivetela na māeka, ivaluke. Indi kutināmba
 kutja, Vaulo āmatsetsenga ōnze, mōtse kandu,
 atjatsya: Mūnzi uu ui muſeŋa wa ikumi na

- kana, mukitinda, mutāitsaa kandu na mukilēa
 34 kuya kindu. Kw'ōndu uu ningumukānya kwo-
 tsa kandu, undu uu ni utseo wa kumwokola ;
 undu mutikōa nongo umwe utswii mutweni.
 35 Indi ānēn'ōu na ōtsa mukae, ātungia movēa
 Mulungu mbē wa ōnze na ātula, āndza kuya.
 36 Indi ōnze mākwata ngoo na māya ēne kandu.
 37 Indi tai ōnze māna ēli na myongo mwondza na
 38 andu šandatu. Indi māvūna kandu, māola
 39 ngalawa, makitja itsyo ukangani. Indi kwatja,
 matiamana-nzi, indi mōna tjoko kimwe, kī na
 kituitsyo, mātwa, kwokola ngalawa na kū, kiša
 40 kukitōneka. Na mātīla nanga, mātīa ukangani
 na māšatsya ndii tsya mūlui wa kwamula nga-
 lawa na mēkia ngua ya mbē mbevonī na māši
 41 ngaliko ya ngūkani. Indi māvika kituliani,
 ngalawa yēkwatila kitulia na mbē wayo yavi-
 viṇwa, yaluma, itiašingišanga; indi itina
 42 wayo yatulikānga ni viṇa wa ndunda. Indi
 matsikali mēndaa kūaa ōve, umwe ndakakie
 43 akišambia. Indi ula valotsi wa yana, akima-
 nza kwokola Vaulo, āmavata ndzama itsu na
 āmāmūlila, ala mēkumana kušambia, māmbe
 44 kwivalutja ukangani, mavike-nzi, na ala mati-
 ala, mainge yulu wa makengele kana yulu wa
 miti ya ngalawa; n'ōu kwatwika, ōnze mōkoka
 avoo movaka ngūkani.

Kilungu tja myongw'eli na nana.

- 1 Na tōkoka, tiwo tamana; kitsilīa tjētawa
 2 Melite. Na amaša mātawika netsa kuvituka;
 undu māvūva mwakji, mātusengelelya isy'onze
 3 kwa mbua, ila yaua, na kwa mbevo. Indi Vaulo
 ākwata mbumbu ya ngu na ēkia mwakjini,

- ndzoka yauma undu wa mwakji, yamukwata
 4 kwoko. Indi amaiṣa matjona namu, ininite
 kwokoni kwāke, mānēnanya : Niwo mundu
 utsu ni mūāni, ōkoka ukangani, indi ukalakala
 5 ndumuletja, ēkale ṣāyu. Nāke āmindzitsya
 6 namu mwakjini, ndaona uṣuku wonṣe. Indi
 mētelela, kana akalikwa ni ivai, kana aka-
 valuka o-imwe, ē mukwu. Indi matjete-
 lela muno na matiaona undu uṣuku ukimu-
 kwata, matjalyuka, mātsya : Ni Mulungu
 7 umwe. Indi ngaliko iya munene wa kitsi-
 liā, tsyitwa yāke Vovilio, āi na myunda
 yāke ; nāke ātwātsya, ātwivia kwa tei matuku
 8 atatu. Indi kwatwika iṣe wa Vovilio āwaite
 ndetema na witūo ; Vaulo ālika kwāke na
 āvoja Mulungu, āmwilila mōko, āmuvotsya.
 9 Indi undu uu watwika, na angi, ala māi na
 mōwau kitsiliani kī, māuka na māvotsywa.
 10 Mātutāia na ndāia ngingi na titjumala, mātuva-
 11 kitsya liu. Indi myei itatu yavita, taumala
 na ngalawa ya Aleketsandelia, ila yēkalile
 matuku ma mbevo kitsiliani ; uvano wayo wai
 Tiotsokulo.
 12 Na taṣēa Tsilakutsa, tēkala kū matuku atatu ;
 13 kuuma vau taṣi, tauka Lekio na muṣen'ōngi
 yauma mbevo ya mutjamano w'ēṣeo, muṣena
 14 wa kēli tauka Vutioli ; tōna vau ānaiṣe na
 tātsywa, kwikala kwō matuku mwondza. Uu
 15 tavika Lōma. Na ānaiṣe ma kū mēwa uvo
 waitu, matusāua muvaka Avio Volo na Tilia
 Tavelena. Na Vaulo āmōna, ātungia muvēa
 16 Mulungu, ākwata ngoo. Indi talika Lōma,
 Vaulo ndāvatwa, kutua kwāke mwēne vamwe
 na itsikali, ula wamwiya.

- 17 Indi kwatwika matuku atatu māvita, āmēta
ala ma mbē ma Ayuti; indi mākomanīte,
āmēa: Ōe, aume, ānātsa, ndiēka undu uşuku
kwa mbai yākwa kana kwa tsyişio tsya aişe,
naumitsywe mwove kuuma Yelutsalēme ndzāni
18 tsya Alōma, ala māndzilile, mātwa kunzatsya
kwa kwişwa kutingwa undu wa kumbuaa.
19 Indi Ayuti makikalalya, nakindililwa kumwitia
Kaitsala; ti kana ni na undu wa kutavanya
20 mbai tsyākwa. Kw'ōndu uu nimwitie, ni-
mwone na kunēna nēnu; undu kwa mutalişyo
21 wa Itsaele nimamīte na muşololo uu. Indi-mo
māmwia: Naitu titinēnengwe valua ni Ayuti
undu wāku, na mwanaişe ndanēuka, akitavanya
22 uvoo kana akikunēnea nai. Indi nitikumanza
kukwişikitsya, wiatsyāta: undu utāni uu nuku-
manika kwitu, kana nukukalalywa kū kwonze.
23 Mātwa tjaşi, māuka kwāke, vala utuie, āmaele-
kanilya, akinenge ukutsi w'ōtsumbiwa Mulungu
na āmatsetsenga, makwate Yetsu, kwa mwa-
mulo wa Motse na anavi kuuma kioko muvaka
24 wiō. Na amwe mētikila ndeto, angi mālēa
25 kwikia; indi mātanavotana, māumala, Vaulo
akinēna ndeto imwe: Tjuu muşeu āmatavya
aişe mēnu ndeto tsya kalakala kwa Yetsaia,
26 munavi, atjatsya: Şi kwa andu atsu na nēna:
Kwiya mukēwa na mutikamaņa, na mukitsitsya,
27 mukatsitsya na mutikōna; undu ngoo ya mbai
ino niñendēte na na matu mēwa na viņa, na mā-
lalya mēşo mō, matikōne na mēşo na matikēwe
na matu, na matikakwate na ngoo, na makā-
28 lyuke, nākwa ngamavotsye. Na kwişwe kuma-
nika kwēnu, kana amaişa matumitwe wokoli
29 uu wa Mulungu; namo makēwa. Na ānēn'ou,

- Ayuti māumala, makitetanya matetanya mēngi.
 30 Indi ēkala myak'eli yonze kwāke, vala walo-
 mbeka, āmaṣengelelya ōnze, ala mālika kwāke,
 31 akitavanya utsumbi wa Mulungu na akitsome-
 ţya maundu ma Vwana Yetsu Kilitsito n'ōku-
 mbau wonze, ndātsyīwa.

NDETO TSYA MĒKA MA ATUME TSYĀN'ŌU.